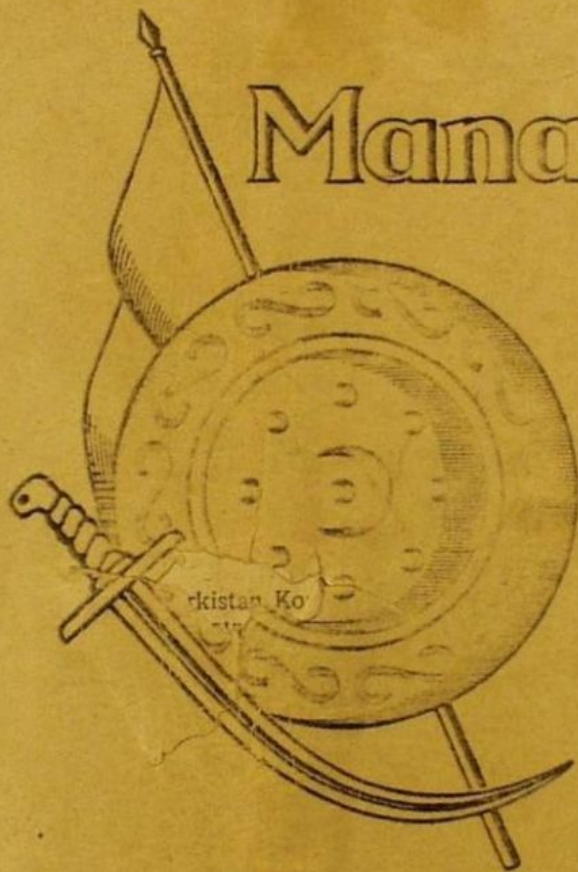

cop 3377.

Manas

BERLIN 1943

*Rusistan
20-10-1943*

Çijnavci: S. BET—ALMAN

MANAS

(„Manas“ dastaninin ulandisi „Semetej“ den bir bölüm)

Çıqaruvci ve başredaktor:

VELI KAJUM-CHAN

Millij Türkistan Komitetinin janındaqi ədebij-ilmij
bölümünün tarafınan çıqarılqan
2. kitap.

MANAS

(Manas dastanında — Semetejden bir bölümi)

Qastrıqı, bizniñ aldımızda turğan bir maqsat, oquucularımızdı esli qalıq murazdarı turasındaqı çazılğan eski aqındarımızdı çana çazuucularımızdıñ cıqarmaları menen taanıştııp, quraldandıruudur. Mından bir nece çildar murun ötkön murazdıq-tarixi cıqarmaları bilüv kelecektegi aqvaidarqa çanılışsız tüşünüşke çardam beredi.

Qandaj çana cıqarmalarıñ aılıp qarasanızda, al cıqarmalar öz doorundaqı bolup turğan çana bolup ötkön vaqıjalardı köz aldına eiestetip, oşol çaşap turğan qoom quruluşun çana oşol qoomqo tijişti ajrim köz qarattardı toluqu menen süretdep bere aladı.

Qajıñ bir cıqarmaların özgöcö bir qasijeti, oşol çaşap turğan dooroqu qoom quruluşun çaptap-çaptap ajtuvinde çana bolbo, aqa sız köz menen qarap, qalqqa zıjanduu çerierin tüzetüvge çardam etip kelecegin körgösüp çazılındadı.

Mına oşonduqtanda, eski qalıq cıqarmaların esteliğin çanı vaqıjalar menen, çanı cıqarmalar menen salıstııp birdeñ pajdalanış mümküncülüğü, bizdin oquucularımız çana çanı çazuucularımız üçün öto zarı nersedir. Adabıj cıqarmalarqa mindaj köz qarap, eski adabıj bulaqtarın keremet-tüülügün acuqa çana oşol cıqarmalardaqı madanıj çazuuculuq sözdörünün zor rolunu iş çüzündö ajqın körgösüp, kelecekte pajdalana bilişke belgılı çol acadı.

Bizdin Türkestanımızda belgılıü bir ubaqtarqa cejin, ajrim, ülken-ülken fontazıjali epozdor-dastandar, angemeier, çomoqtor kites bolup cıqarılabastan, oozdon-oozqo köcüp ajtıılıp kelindi. Braç, qalıq körüngeñ nerselerdi çana ajta berbesten, orcundu, orcundu özülerinin kündelikti turmuşuna sajkes kele turğan zor maanige ee boluucu dastandardı basıp qojboston, kücetiñ ajtuularına qaraqanda, oşol ajtıılğan dastandardın içindegi „Qaarmandar“ qasır bolsocu degendeñ tilek tilegendikteri belgılı bolup cıqadı.

Mına uşundaj qızıqtuu qalıq eposunun, qalıq dastanında bir „Manas“ eposu bolup ataladı. Çoqorunda ajtıılqandaj, Manas eposuda, oozdon-oozqo köcüp ajtıılıp çürgendikten, Manastı kim çazqandıqı usul ubaqtqa cejin

belgisiz. Tek qana qırqızdın Tınibek¹⁾ çana Qaramoldo²⁾ sıjaqtı el çomoqolarının ajtoqandarınan alınıp kılınkı kezderde çazılğan.

Bu keremettüü qalıq eposu Manas, özünün realdıq fontaxıjaqa başlıqı çaqıtan, ademillığı, qırıztuuluğu çaqılğan rustardın „Bilnasi“, çana Karelijanı „Kalevalasi“ mindaj turıun, eski Alman qalıqınin „Nibelung“st, Fransızdın „Sanson de Roland“st, Farsınin „Şaxnams“st, Grextin „İllias-odiseli“ sıjaqtı qalıq epos cıqarmalarınan artıp tıspese kem cıqoıdı.

Manas tuuralı Coxan Valıjxan uslu özünün cıqarmasında³⁾: — „Noqoj doorundaqı⁴⁾ eski qırqız uruvusun en birinci eposın Manas. Manas, Qırqızdardın artıqa qaılırtıp oturuucu barlıq keremettüü çomoqtorun, bir ubaqta, bir mezgilde, bir kışının — baatır Manastın çanına toptostırulıqan entısklopedialıq cıjınaqıdır. Bul, dala İlliası sıjaqtı — qırqızdardın, turmusu, adatı, çıjıspencilığı çana çaqrafıjalıq, dınlımj-medıtsınalıq çönündüğü tıspınügüdır. Oıonu menen birge türlü el aralıq qatnaıtarıda usul zor epos icinde belgılı orun aladı.

Manas totuq neresedej bolup körüngön, bir nece epizotdordon-bölüm-celerden turadı. Manastın ulandıstı bolqan başqa bir epos Semetejdi alsaq ta, Manastın çolun çoldojdı. Qırqızdardın ajtuularına qaraqanda, Manastı cıjtıy üçün üç künü uıdastı menen ajtsada tügenbejdi, çana qalıq esiltısten çalıqıpaıdı desedı. „Al, Semetejdi ajtıy üçında bir nece kün gerek bolso gerek. (71-72-bet. Ruscadan qotorqon — Bet-Alman.)

Birinci poemanın baatırı Manas, Cüjden⁵⁾ Talasqa, Talastan Ançıjanqa⁶⁾ cejınlkı Noqojlorqo üstömdök elıp turıqan Çaqıp degendın balası bolso gerek. Manas ata teğı çaqınan aq süüktörgö çalıpasada, qandardan barqı kem bolboqon. Manastın atası Çaqıp: „Men ças Manastın atası çaqılmdı Cüjden Talasqa cejın ecıejmın, men qan emesmın, braq qandan kem emes, qan Çaqıp menmın.“ dep ajtqan eken. (72-bet).

Birinci poemada Manastı mindaj dep münerezdejdi: — „Al (Manas) Ançıjandın cala bıqan manın çep, kök almastın kenırıp-semırıp, Ançıjanda özüp çonoıqon adam. 12 çayında çaz atı bılıp, 13 çayında özünön ülken

¹⁾ Tınibek — Mindan bir nece çıldar murun bolqon eski qırqız el çomoqosu.

²⁾ Qaramoldo — kılınkı, kezdegi cıqқан qırqız çomoqosu.

³⁾ Coxan Valıjxan uslu (1837-1864 c.) soltu-jük Türkıstannan (qazaqtan) cıqқан çay fılosol çana orientalist. Akademik Potanındın çıjınavı menen, 1904 — çıstı Peterburqta „Socınenıjs Cokıma Cıngısovıca Valıxanova“, (Coxan Cınoqız uslu Valıjxan cıqarmaları) degen nam menen, „Imperatorskoe Ruskoe Geografıceskoe obıestvo“ — Resej çaqrafıjalıq Imperatorlıq qoıma — tarabınan eki tomduq cıqarmaları basılıp cıqқан.

⁴⁾ Noqoj dooru-Mıldetden kılınkı çantıca XII-asırda bolso gerek.

⁵⁾ Cüj — Cuv özenı.

⁶⁾ Ançıjan — Özbekce. Ançıqan. Bul XII-asırdaqı Qoqon qandıqtını kezıudegi çaar bolqon.

balırdı atdan codara tartıp dısmandıraş soqqu bere bilgen. Alındırlar suluu qızardıñ ala qacıp, qarılıq qılqan er çı-ık baatırları çıqıan alıp: — „Etin oorusa qoqu, qoqu“ dep qılqıratın“ dep machurıanay. 14 çayında qapçıqlardaql çayğan bötön alırdarı kılçırıp-bölöp, bılık too-lordoqu örgü dısman çıqlarığa tılıp, quup, 15 çayında sanat qılqardın baçısı bole bilgen. Manas uzun boşu, uzun qası, soqu çızdı, qara qandı, braç aq etti, qurıaqtu, arçası kök bolon deydı. Çöretüü Manas kımge uqıadı? — „Ol kök çaldı kökçü qarılıqıma oqıay edi“ — deydı. Manas aculanqanda ötü qorqunotıu bolup köründö, murıta tik tuu, köröde uqınodar cıqıp, ooznan lke qajıqqa oqıoqon izaarıar cıqıp, tamaları alacıqtı kööp keılıcü eken. (Alacıq — Qırqızdarın kılızen cıtanay kılnekeç boz üjü.) (72-73-bet. qotorqon. Bet-Alman.)

Birinci poema çay Manastın, öz atasın — belı aq qardaş, belın ortosundaql qızılı, qardın betine tamqan qandaş, caci soquncoquna çelip, qara qunduzdaş, çiti çıpardaş, tılı kördütöj 15 çaytaş — „Qara qan degendın qızı, Qanlıkeçe quda tılı“ dep çıbergenınen bastaladı. Manastın atası Ca-qıp, balasına qoloqtu tabı ücün, atı İraqıdaş 1) bolup arıqtıyanca, kop çerlerdi qıdırıp, Qara qandın aılın tabat. Braç, qandın on coop ala alıu, — „Menin qızın qan uluna İlaşlıq, senin uluna bılıdın erke qızı İlaşlıq“ degen çoop aladı.

Munu uqıandan kılın, Manas Qara qanaşa soquy çarılıap, çenıp zorluq menen alat. Al kılınki epizotdorunda, özlünün elin-çerın talamılıqqa ucuratpaş, saqtap turu-ücün, qalmaqtarqa qarşı soquqandılıcın kördöür. Oşol kezdegi Manqol qanı Çolojdın qarılıq qızımın nalıçasında qarılıq İlaş-köl tarabındaql qırqızdar Qara-erlıke batı, Altajqa qaraj sıqlılışıp bara çatqandıqtan, Manastın basılıqlı menen barlıq barqa murıman qalqı qarap turıypastan Manqoldor menen soquup turııan.

Manas Çoloj qandı öltürgön. Al qana emes Qıtajqa qaraj çorıqtar çılınıp, Qıtaj baatırı Qonurbajda öltürülğön. Mina oyundaj soquqtardın nalıçasında, Manas Manqol qanı Nar-qorunın qolonay ölgön. Manas ölgöndön kılın, Manastın çolon çoldop, qunıu quup balası Semetej çıadı — dep çazılıqan. (73-74-bet. Qotorqon. Bet-Alman.)

Coxan Vellıxan ulu ajtqandaş, Manas dastanıñın baça qalq dastan-darınan artıqlılıqlı çana özgöçölügü, vaçıjanıñ başı Manastın bastalsada, aqırında Manastın çolon çoldoqon, Semetej, Almanbet, Kölcoro, Qan-coro sıjaqtı çızdegen çetkincekeri cıqıp, Manastın atın tarıstan ötürbejdı. Mina oyonduqtanda, keremetiüü Manas eposu ajnıqça dala Türkıstanı-bızda icinde, usul büğökhü künge çelın unutulbastan ajılınayta.

Tarıxlı anıqtamalarqa qaraganda, Türkıstan qalqımın ar bir burcında, erelgi dısmandırlı bolup keıdı. Maselet: Türkıstanın cıqlı çayğan Qıtaj, Manqol, Qalmaç, sol tıstık batı çayınan Rustar qorqunotarı bol-du. Andıqtanda, Manas sıjaqtı baatırlardıñ bolıuı Türkıstan qalqı ücün (abıxlı) nerse edi. Manastaj, bet alıqan coosun çenbeç qojboqon, elcın qamın oşloqon Semetej, Avas, Qablındı, Er-tarqın Abıaş sıjaqtı baatırlar cıqa aldı.

1) İraqaj-Ötü qatuu cıqac.

Qizilqan ubaqtarda, Türkistan qalqına, Manas sijaqtı baatırar üken bel bolıp köründü. Maselen: — Manas dastanının ulandısı, Semetejдин bir bölümündü, Cediger¹⁾ degen eldin, Cinqoço, Toltoj degen baatırarı Semetej baatırдын bolocoq qoluqtusu Aj—cürektin atası, Aqun qandı—„Qızındı ber“ — dep qamap çatqanda, Aqun qan Cinqoço çana Toltojlorqo eci çiberdi. Elcige barqan adam, duşmandın köñülün majtarıp, esin cıqarıp, Semetejдин dañqın kötürüü ücün:—

— „Cinqoço, Toltoj elinen,
Er öltürüp salbasam,
Eski dooço qalbasam,
Kündöj bolqon balamdı,
Käjgüzüp qarmap bergendej—
Künöö qılıp aqbasam.
Menin camam kelbese,
Bul er Semetej baatırдын,
Als turqan qajıl eken.
Asılı işin çön bolbojt.
Aj—cürek alsın on bolobojt,
Uruşsan ujat bolosun,
Qarmaşsan qorduq körösün,
Er Semetej baatırдын,

Qatın alsın ölörsün.
Qajıp ketkin üjünö,
Minerine at berem,
On-eki qapqa şaarımdan,
Tandasın suluu qız berem.
Alıstan qabar kep uqar,
Er Semetej baatırın,
Aj—cürek aldı — dep uqar.
Attanıp cıqar çol çürüüp,
Altımış türkün qol alıp,
Qızıp salar elindı.
Ketirip salar belindı.
Sojup salar atındı.
Çojup salar qalqındı“ —

— dep ajtadı. Buda bolso Semetejdej erdi betke uştaq, duşmandı qajta qajtarıp çiberiş taktikaal edi.

Bul, keremettüü Manas dastanında, bul sijaqtı vaqıjalar mindep kezige beredi. Manas çе bolbosо Semetejler çaşap turqan doorlordo asmanqa ucus turasında, ec qacan başqa kelbej turqan axvai bolsoda, bul Manas dastanının icinde, bul sijaqtuu realdıq fontazijalar köp kezigişedi. Maselen: Aj—cürektin asmanda ucup çürüşü çbündü:

— „Aqundun qızı Aj—cürek,
Aq quu kebin kijdi emi,
Qanatın küngö qaqqılap,
Çajruqun suuqa capqılap.
Kün battı közdöj uctu emi.
Aq quuraj başın qıldırıp,
Asmandap ucup cıqtı emi.

Ancıjan menen Külöjdü,
Almatı menen Celekti,
Oşondon beri qıldırıp,
Ken Talas öndüü çer tappaj,
Semetej öndüü er tappaj,
Altı tünü, çeti күн —
On-uc күнү uctu emi.“

— deydi. Mumu öz dooruna salıstırıp qaraqanda, bul ajtılqan sözdür bolocoqtu bolçop keremet ajtılqan sözdür.

Manas dastanının daqi bir qasijettüü çeri, oşol doordoqu öz elinin qoom quruluşun, kulturasin, ärp — adetterin ajta kele, özünin çoruq qılıp keigen duşman ölkölrününde qoom qurmuştarın çana aqa bolqon türüü köz qarastardı köz aidına elstetip alpatıap beredi.

1) Cediger — Oşol doordoqu Manqol çе Qıtaj eli bolso kerek.

MANAS

(„Manas“ dastanının ulandısı „Semetej“ din bir bölümi)

Cinqoço Toltoj einen,
 Er öltürüp salbasam,
 Esiti dooqo qalbasam,
 Kündej bolqon balamdi,
 Kējgüzüp qarmap bergendej —
 Künö qılıp albasam.
 Menin camam, keibese,
 Bul er Semetej baatirdin,
 Ala turqan qajıl eken,
 Aj cürek alsan on bolbojt.
 Asılı işin çön bolbojt.
 Urusın ujat bolosun,
 Qarmasın qorduq körösün,
 Er semetej baatirdin —
 Qatınin alsan ölörsün.
 Qajıp ketkin üjünö,
 Mınerine at berem,
 Kijerine ton berem,
 On eki qapqı saartımdan,
 Tandasan sulıu qız berem.
 Alıstan qabar kep uqar,
 Er Semetej baatırın,
 Aj cürek aldı dep uqar.
 Attanıp cıqar çol alıp,
 Altımız türkün qol alıp.
 Qırıp salar elindı,
 Ketirip salar belindı.
 Sojup sslar atındı,
 Çojup salar qalqındı.
 Aqun xandın bul sözün,
 Qaq, usundaj dep ajtıp,
 Eki keldi-keb ajtıp.
 Çedigerdin er Toltoj,
 Caqırıp keney saldı dejt,
 At kökülün süjüşüp,
 At qujruqun tujüşüp,
 Atışarqa mergendı,
 Mıltıq atar ergendı,
 Bir başqa bölüp aldı emi.
 Çelekti çerden kötörüp,
 Çesekci çesep qaldı esai.

Çekelep çooqa kirgendı,
 Çoo çaraqın bilgendı,
 Qılıqandaj najsa qılıjtıp
 Çasoo bölüp saldı emi.
 Cabışarqa balbandı,
 Çaza cappaz mıqtuunu,
 Cooqo tıjer ıqtuunu.
 Cabuıldı qojup qaldı emi.
 At oñotup turuşup,
 Aqun qandın askeri,
 Astınan tozup uruşup.
 Qaraqaj najza qajrayıp,
 Qaq çürökkö malışıp,
 Qacpaj turup salışıp.
 Aj balta qolqo alışıp.
 Ajbaj başqa salışıp,
 Altından qılıqan qalıqandı,
 Talqalayıp qalışıp.
 Domburasın tars urup,
 Doolbasın qars urup,
 Cil merdendi caqırıp,
 Şajmerden dep baqırıp
 A qudajlap baqırıp.
 Surnajın een tarttırıp,
 Too túbündö turuşup,
 Toonu qandap uruşup,
 Qoo, túbündö turuşup,
 Qoonu qandap uruşup,
 Aj balta tıjdi cekege,
 Bata kirgen baatırqa,
 Altımıştaj cigitter,
 Sızıp keiti mekege.
 Ne qıların bile sıbaj,
 Er Semetej baatirdin,
 Qatınin tartıp alam dep,
 Cinqoço qıldı til alıaj.
 Eki qandın qalın qol,
 Ajrılışıp qaldı amı.
 Çazında aştıq saldırbaj,
 Kızinde egin aldırbaj,
 Munkulön emi qılıptı.

Aj cürekti mintip çatıp alam dep,
Şıqajdın uulur Cinqoço,
Uğundaj aqıl qıldı emi.
Çajlooço cıqqan mal qojbol,
Çatıp tijip aldı emi.
Kürücün atqa cem qılıp,
Altı san şaarın dem qılıp,
Qamap çattı bılıq etpej.
Aqun xandin Aj cürek,
Olçoço tüşüp barqanca,
Olço qatin bolqonco,
Mintip qorduq körgöncö,
Er Semetej baatırdı,
Elinen izdep barajın.
Abdan baatır er bolso,
Caqırıp alıp kelejın.
Zorduq qılqan Toltojdun,
Maani çajın körojün,
Şıqajdın uulu Cinqoço,
Cındap öcüm alajın.
Aqundun qızı Aj cürek,
Aq qau kebin kızı emi,
Qanatın küngö qaqqılap,
Qurruqun suqqa çapqılap. —
Kün batış közdö; uctu emi.
Aq quraj başın qıdırıp,
Asmandap ucup cıqtı emi.
Ançijan menen küljödü,
Almati menen Celekti,
Oşondon beri qıdırıp,
Ken Talas öndü çer tapbaj.
Semetej öndü er tapbaj.
Altı tünü çer kün,
On üç künü uctu emi.
Çet beçindin oğunda,
Çekendüü küldün boğunda,
Şıraqaluusu san degen,
Surmaluusu min degen.
Qızıl ösüp bir tolqon,
Qonurbajdın cüz çılıqı,
Çatqan eken çer toluq.
Aqundun qızı Aj cürek,
Qız kelinden kep uqqan,
Semetejdin çılıqıslı,
Qızıl buurul dep uqqan.
Qatın qızdan kep uqqan,
Er Semetej çılıqıslı,
Qara buurul dep uqqan.

Kece çajnotam Manas ölgöndö
Abıke, Köböş eki aqıl
Olço qılıp buğondö. —
Ajatırın surdan saqlanbı?
Buuruldun buruluq,
Surca bolup qalqanbı,
Bolboso körgön kişi çalqanbı.
Asmandan tılap boj bojqop,
Jzdep cürüp oj ojlop.
Qonurbaj keldi çılıqıca,
Altı qalmaq qoşcu alıp,
Alqar minip bojqojup.
Con ötük butta çojqojup.
Qaptalında çarqıldap,
Altından tuar con kürmö.
Aj dalıda çarqıldap,
Murundarin qarasan,
Surabanın qabında,
Muruttarın qarasan,
Con balıanın sabında,
Arqastıla ajdarı,
Tor ajatırın çalında,
Mundaj qalmaq başı bar,
Qalpaqta şuru taş bar,
Murutu buurul boluptur.
Özü seksen çaqça toluptur.
Ajdarı appaq boluptur,
Abdan boju soluptur.
Mundan çajıp öttü emi,
Andan ucup qıdırıp,
Üç aşuunu aşıl emi.
Örümçü menen Manasqa,
Qattoo menen bastı emi.
Qara şaar qambılıdı,
Qabatı menen qıdırıp,
Qaşqardı közdej uctu emi.
Opoldu aşıp tüştü emi:
Con opoldun oğunda,
Sarı qoldun boğunda.
Qanatı kündö qılajqan,
Buudajlıq qandın muz burcaq,
Asmandan bajqap saqlan.
Saqallın aqıl eken,
Sapar keter caql eken.
Murutunun caql eken,
Buqar keter caql eken.
Er Toltojdun dartınan.
Cinqoço qıldun zarpınan.

Bastap alıp barmança,
 Barıp öçüm almança.
 Cürüma beşte çaqında,
 Mında qudaj tuş qılsa,
 Tıjbej turqan er beken.
 Qacıp barıp qara bet,
 Qarıqa tıjdi der beken.
 Minden ötüp ketkende,
 Otus beşke çetkende,
 Mında qudaj tuş qılsa,
 Tıjbej turqan er beken.
 Mindan ötüp ketkende,
 Qırq çayına çetkende,
 Mında qudaj tuş qılsa,
 Qoqulbaj turqan er beken.
 Qacıp barıp qara bet,
 Qarıqa tıjdi der beken.
 Mindan qajtıp öttü ele,
 Alaj basıp sidirip,
 Ançılın menen Taşkendi,
 Aralap ucup qıdırıp,
 Qara boursul catqaldan,
 Qajta ajlanıp ciqıl ele.
 Asmanda çürüp oj ojlop,
 Semetej tapvaj boj bojiop,
 Asmandan baqıq kördü ele.
 Törtküldün tömon çaatında,
 Törö Manastın ırkken baqında.
 Qajnardın qara közündö,
 Qaq cinardıñ özündö.
 Ken qoldun mandaj çaqında,
 Ajta baqqan eq saraj.
 Abıdan körüp aldı ele.
 Asmandaqan Aj cürek,
 İzdep kelgen Semendi,
 Oyo çerde tapıl ele.
 Aj cürek tartıp aısın dep,
 Aqna qandıñ şarıtan,
 Cinqoco Toltoj basqandan,
 Tarınqa qarmap beret dep,
 Anılınan taşqandan.
 Çer degen çeri Talas dep,
 Atası baatır MANAS dep,
 Uqqan eken uqmuştan.
 Baatır Manas ölgöndö,
 Qalıq coqulep kömgöndö,
 Mekeden kelgen beş aç,
 Çergeletip qojdurup,

Çerdi ketmen menen ojdurup,
 Aq sarqıldıl sojdurup,
 Altı künü erikpej,
 Qasanaq qılıp ojdurup.
 Qızıl dilde çastırıp,
 Qıjamat çolun aştırıp.
 Dooranqa toqson sur bajlap,
 Baarın birdej qur bajlap,
 Cuma künü qojdurup.
 Qarılardan kep uqqan,
 Aqundun qızıl Aj cürek,
 Qatında bolso Qanıkej,
 Qatuu qızmet qıldıl dep.
 Ançılardıñ astında,
 Namangendin üstünön,
 Qızıl arstan moldoqo,
 Qıjamatlıq dos eken.
 Ürtük çap at bergin.
 Mör basıp qat bergin.
 Qojondaj ças balanı,
 Cabar qılıp aldırqan.
 Ken qaşqardıñ ar çaqı,
 Kebez toonun ber çaqı.
 Con özöndün belinen,
 Tel botosun caldırıp,
 Narqa çüktöp aldırıp,
 Törö Manas sarajın,
 Danasa qılıp qaldırıp.
 Tel botodon bek salqan,
 Er Semetej baatırdın,
 Kijin baarı ölgöncö,
 Çeti qılıp bolqonco.
 Turar beken dep salqan.
 Er Semetej baatırdın,
 Atası Manas sarajın.
 Aq coqodon bek salqan,
 Adamdıñ baarı ölgöncö,
 Turar beken dep salqan.
 Sarajın çaqıl saldırıp,
 Oşondo körgön baatırar,
 Danasa qılıp qaldırıp.
 Andan murun saraj coq,
 Aqundun qızıl Aj cürek,
 Uqqan eken uqmuştan,
 Saraj bolso uşu dep,
 Talas bolso uşu dep.
 Asmandan körüp oj ojlop,
 Qajın atam baatır Manasqa,

Ustünön ucup bet bolup,
Arbaqla cet bolup,
Qantip ucup ötöm dep,
Aja too başın aylanıp,
Arçaqlı menen uctu dejt.
Almaluu bulaq jumqar taş,
Aşıp ucup tüştü dejt.
Törtküldün tömön çaqlında,
Baatırdın tikken baqlında.
Qajnardın qara közündö,
Qaq cınardın özündö,
On eki qanat ordosun,
Oqcun tigip salıptır.
Kermesinde at tolup,
Çurt qasandap qalıptır.
Qız-büz eki ordo,
Körünö tigip salıptır.
Mandıj çaqı boz seki,
Barıp tüştü Aj cürek.
Er Semetej baatırdın.
Kelbetin qantip köröm dep,
Qabardı qantip berem dep.
Qajtıp barsam şaarima,
Cinqoçodon ölöm dep.
Erke qatın cacıkej,
Ordodon cıqtı manqajıp.
Aq qılçadaj danqajıp.
Nöökörü butta tajpajıp.
Elecek başta qajqajıp.
Aitından qılqan con söjkö,
Aqlırekte çarqıldap.
Şurudan taqqan cac moncoq,
Maj sooruda çarqıldap,
Uzun bulaq baqçaqa,
Basıp bardı Cacıkej,
Çenin çerge süjrögön.
Çelbegej basıp süjrögön.
Altınqa bojun şıbaqan,
Cacıkejdi Aj cürek,
Köröp turup qubanqan.
Er Semetej baatırdın,
Murunqu zajbl uşu dep,
Özü urqaacı emespi,
Arız munumdu ajtajın.
Aqlıdaşıp qajtajın.
On beştegi qız bolup,
Oolçıj basıp bardı ele.
Bu, peri qızındaj bejbaqqa,

Körgönündö Cacıkej
Çürögü ketti qabıran,
Bilegi ketti sabıraq.
Irp eterge all'çoq,
Ajlalı ketip qaldı ele.
Aj cürek arqa cacın bulajtıp,
Tamaqlın aq şunqardaj qırajtıp,
Çanına basıp keldi ele.
Oo Şaatemir qızı Cacıkej!
Eçeke: Soo salamat cürdünbü?
Ermeke bala süjdünbü.
Qaraqaj barıp bölüşüp,
Şıqajdın uulu Cinqoço,
Er Semetej baatırqa,
Qatuu sıtıp çoolajıp.
Araqa elci salııp,
Aqlıdaşıp alııp.
Asmandan munar boz bolup,
Çedigerdın Toltojoc,
Cet qajından barıp doş bolup.
Toltojdon barıp çoi surap,
On eki türkün qol surap.
Şaarımdı qamadı,
Çajlı qış sabadı.
Çazda egin saldırbaş,
Küzdö aştıq aldırbaş,
Munkülök emi qılqandan,
Qacıp keldim arqalap,
Cimindaj çanım qılqalap.
Qalqımdı buzdu talqalap.
Adaşqanıñ Cürekti,
Er Semetej baatırın,
Talaşıp barıp alabı?
Toltojoc buzuq salabı?
Çe, qılqan işi calabı.
Künü bolup qalat dep.
Küjütkö meni salat dep.
Küjgüzüp surap alat dep,
Könülünö albaqın,
Orüdü üjün ondojun,
Köcköndö tööndü qomdojun.
Çalqan ajtsam onbojun.
Qırq çil qızmat qılajın.
Qırq çilda qarıp olorsün.
Qıjamat çolun körörsün.
Arqa cacın bulajtıp,
Aq çüzdörün qılajtıp.
Cacıkej ergip turdu munu ajtıp.

— Qaratıp qoşdu qurattıp,
 Qeş kişgen tonorbu,
 Atasının töründö,
 Er izdegen onorbu.
 Caşlı kişgen tonorbu,
 Atasının töründö,
 Çar izdegen onorbu.
 Tilerine er tappaj,
 Sen er albağan eski dep,
 Qeşqa taman keski dep,
 Caş quudaj bolqonco,
 Tişi buudaj bolqonco.
 Aqun qandın töründö,
 Köp oturqan zaq bolqon.
 Saamaşın quudaj aq bolqon,
 Er Semetej baatirdin,
 Ataşqanı Caçikej.
 Sulunıqu simbattuu,
 Arzan menen qimbattaj.
 Cürekkenden kem, beken,
 Er Semetej baatırqa,
 İzdep tijdi der beken.
 Arqa kişi salaandaj,
 Arcañ kişi men emes.
 Er Semetej baatirin,
 Seni alıucu er emes.
 Ataşqanı Caçikej,
 Aj cürekkenden kem emes.
 Taj, taj kötök at uqsun,
 Qajta bastı qaçınıp,
 Bulumdan qılqan con icik,
 Bulastata çaminip.
 Qajta bastı qaçınıp,
 Aqundun qızı Aj cürekk,
 Ujalqandan ölbödü,
 Ölböj tirüü qalbadı.
 Tamanın çerden tarta alba,
 Közünün çayın töğültüp,
 Künülükte bölüntüp,
 Erke qatın Caçiktı.
 Esikten kirdi enkejip,
 Ujgö kirdi üşkürüp.
 Taza cıqqan Caçikej,
 Çaman boldu buzulup.
 Sadıqasın qaçtırıp,
 El coqulep durbödü.
 Al anqıca bolbodı,
 Külcoro menen Qancoro,

Ken qoldun başı kölmödö,
 Çatqan eken çılıqda,
 Er Semetej baatirdin,
 Amandıqın bilem dep.
 Amandaşıp kelem dep.
 Salam ajtıp çarq etip,
 Er Semetej baatirin,
 İraqıp turdu munu ajtıp.
 Qambardın uuu Qan coro,
 Almanbettin kül coro,
 Atamdan qalqan Aq şunqar,
 Coro etine kelgen caçı eken,
 Sala turqan tabı eken.
 Erten Talastı boşlop quş salat,
 Bögündön qalbaj ajtıp bar.
 Corom qabardı qatuu saltın dep,
 Çılıqçıqa ajtıp bar.
 Atamdan qalqan kök buudan,
 Köñülün kelse taptap min.
 Ertenden qalbaj erte kel,
 Erte kelsen Kül coro,
 Qara çol menen cabarsın,
 Qara suudan tabarsın;
 Kelip qalsın Kül coro,
 Aq çar ajdı cabarsın,
 Aq ijnekten tabarsın,
 Ertenden qalbaj erte kel,
 Kül coro çılıqını közdöp qaçtı dejt.
 Köğüm kire, kün bata,
 Altından qurqan taqtaqa,
 Mınlıqtan qılqan baqtaqa,
 Caçikej menen Semetej,
 Ajqalışıp çattı dejt.
 Arqar menen qulçadaj,
 Boto menen tajlaqtaj,
 Mojun alışıp çattı dejt.
 Taraza çıldız battı dejt,
 Tan aqarıp attı dejt.
 Erke qatın Caçikej,
 Kecegi körgön Aj cürekk,
 Ketti beken ordunan,
 Çe, turat beken ordunda,
 Basıp bardı çarqıldap,
 Altından qılqan con söjktö,
 Aqırekte çarqıldap,
 Aqundun qızı Aj cürekk,
 Arqa caçın bulajtıp,
 Aq tamaqın qılajtıp,

Tozup etqil munu ajtıp:
 2 Maani çajım ajtajın,
 Qabar salıp qajtajın.
 Er Semetej baatırđın,
 Taj buurul atın minebi,
 Coodon qorqpoz er bolso,
 Aj cürek çajın bilebi?
 Çinqoço menen Toltojdón,
 Aj cürek tartıp alabl,
 Çe, Aj cürekti berip Toltojqo,
 Talasta çatıp qalabl?
 Çe, namızı coq balabl?
 Ajteci eceke kebindi,
 Tapbajsinbl ebindi,
 Erke qatın Cacikej,
 Qarmaj aldı bilekten.
 Üc quılqan qara bet,
 Qalıptı taap kelgenin.
 Başta körgön çer bele?
 Çe, köz bajloocu sıf bele, (şıjqır)
 Şajtandan kelgen elcibi,
 Qojnundaqlı küjööösün,
 Ölböj turup bercübü?
 Seni üjgö süjörp barajın,
 Üj qızmatqa salajın.
 Oşondo qorqoşundaj köjkölüp,
 Qoldón etqıp Aj cürek,
 Erke qatın Cacikej,
 Körgönüm bügün tün bolor,
 Er Semetej baatırđı,
 Qabil bolso tijegim,
 Saqa, körgözgön kişi kim bolor.
 Qajım arız kep ajtqan,
 Uşu bügün Semetej,
 Ken Talastın ojuna,
 Aq ijnektin bojuna,
 Aq şunqar salat dep ajtqan.
 Ujdö qalsa seniki,
 Qudaj taala bujursa,
 Talaqa cıqsa meniki.
 Qara suunun bojuna,
 Aq bula bolup burulup,
 Ajtı türlüü qubulup,
 Üc körünüp közünö,
 Sıf körsötüp özünö.
 Bula dep burup alqanda,
 Qançıqaqa calqanda,
 Şunqarın qoldón albasam,

Aq şunqar izdep tabam dep.
 Azapqa başta salbasam.
 Andan ajla keibese,
 Qara suunun kölcükkö,
 Tuura kelip ötköndö,
 Aq ballıqtaj cıqlıqlap,
 Altındaj bolup cıllıqlap,
 Üc kördünüp közünö,
 Sıf körsötüp közünö.
 Ballıq dep basıp alqanda,
 Qançıqaqa calqanda,
 Qolundaqlı şunqarın,
 Eptep qarmap albasam.
 Ejine bülük salbasam.
 Andan ajla keibese,
 Ördök köldön ötköndö,
 Er Semetej baatırın,
 Quşun salar maallı ötköndö,
 Çekendüü köldün ceegine,
 Şabırıuu köldün etine.
 Aq quu bolup çatbasam.
 Başımđı kölgö malbasam.
 Bajırđı sorup qalbasam.
 Ququqlap ottop qalbasam,
 Quu dep quşun salqanda,
 Eptep qarmap albasam.
 Sala turqan şunqarın,
 Er Toltojqo saldırıp.
 Ala turqan Cürekti,
 Çinqoçoqo aldırıp,
 Namızın qoldón ketirip,
 Din musulman uuluna,
 Aralap cürgüz qılbasam,
 Aj cürek bolboj öljün.
 Aq quu kebin kıldı dejt.
 Qanatın küngö qaqqılap,
 Qajruqun çerje capqılap,
 Aj cürek asmanqa qarap çöñöñä.
 Quturunqan Aj cürek,
 Ququqlap ucup qaldı dejt,
 Qujun şamal saldı dejt.
 Şınqılđaqan Aj cürek,
 Şıplıdap ucup qaldı dejt.
 Şıbirraq şamal saldı dejt...
 Böksönün başı möndürölp,
 Çaqanın başı çamqırlap,
 Asmandın baarın tundurup.
 Segiz saj möndür qujdurup.

Aj bilməz kün çadı,
Arañ edib kətli çarq etip.
Qarasa közö ilimə,
Oj ketkeni bilimə,
Aj çörek kördön çajm boldu ele.
Erke qatın Cacıkej,
Eşidip basıp bardı ele.
Taj buuruləj küllüktü,
Çoboraton ürtük çaptırıp,
Çibektən qicim taqtırıp.
Afta menen saptağan,
Bil terisin qaftağan.
Cimn tişse zaq etken,
Qamcı menen çaqanda,
Mülitq atqan emədəj.
Too çanırıp danq-etken.
Altından qılın doçibas,
Qajra bəlləp qapalırıp,
Qaçılmaq tapalırıp.
Aldinqi qajı qarq altın,
Artıq qajı cış kümüj.
Eki çaptal en temir,
Eptep qılın aq qanq eer.
Taj buurulıq çaq qanq eer.
Basa toçup aldı dejt.
Qajmsın altın üzöngü,
Teppej çurqap mizdi dejt.
Taj buurul menen bojqajup,
Səbirinə tındurup,
Bastısına köndürüp,
Er Semetej baatırın.
Qaj salqanı çürdü dejt.
Aqandan qızı Aj çörek,
Asmandan bujqap kördü dejt.
Er Semetej baatırın,
Qars kördön nur çanqan.
Qacırtın çan tımqan.
Sağalı zədəq qabındaj.
Caşçı cıqan murına,
Con belantı sabındaj.
Arqasında ajdızı,
Arqınatın çalındaj.
Murutu kördön qamışta,
Murdu toonun səzirdej.
Közü köldün butquidaj.
Tiktegecin çatqandaj.
Conduq tönün narındaj.
Tolqunu köldün şarındaj.

İşiq çajdın aptırın,
Suuqu sırtın çamaləj.
Qacırtanı çoborsto,
Qarmaqanı ilbirstej.
Qurctuqun körsön albarsta,
Kendigin körsön Taləsta.
Erdigine qarasan,
Atası ötkön Manəsta,
Mandajına qarasan,
Qara qaqqa tınarda.
Çorqo minip şarılıdıp,
Kite kijip çarılıdıp,
Çürör künüm bar beken,
Er Semetej baatırqa,
Tijer künüm bar beken.
Buurul at minip bulquidıp,
Sır najsa çoldo solquidıp.
Basar künün bar beken.
Bulum kijip Çürekti,
Alar künüm bar beken.
Bu çerden bir baran çoç,
Cinqoço menen Toltojqo.
Aq şunqardı erikkence salarsın,
Ördök köldön ketkende,
Er Semetej aqandın,
Quşun salar məsil ötköndö,
Aq ordo kördöj qajtarsın.
Çekendöü köldün çeginde,
Şabirinu köldün catında,
Uquruq mojun con aq quu.
Başın kölgö saluucu,
Balırdı sorup qaluucu,
Ququidıp ottop aluucu,
Aq şunqar quşun salam der,
Quunu aldırıp alam der.
Aq şunqar quşun şajbaqın,
Aq quunu çoldon aibaqın.
Erke çenen Cacıkej,
Uvalına qalbaqın.
Uşu qapır arz bolsun,
Qıtamatta qars bolsun.
Aman bol uul çol bolsun.
Külcoro qaq teşkini sanqa saldı dejt,
Er Semetej aqasının artınan,
Çetip bardı Külcoro.
Eşik endöü Aq bulu,
Semetejdin alında,
Çatqan eken burulup,

Altı ürflü qubulup,
 Tüşö qalıp ala alıaj,
 Üstündö çatqan ördökkö,
 Aq şunqar quşun sala alıaj.
 Qajratdarın caqlııp,
 Qambarдын uulu Qan coro,
 Almanbet uulu Kül corö.
 Corom aq çoltoj tuuqan abaken,
 Corom aq bula tapsa alıñnan,
 Aq bula burup ala kör,
 Corom Ançıjandın astınan,
 Namangendın üstündö,
 Kötörmöcü sodager,
 Tünqatıp tündö ötkönbü?
 Kökçönün uulu Omütaj,
 Ojonu közdöj ketkenbi?
 Taqaluu attın izin cal,

Tüşöj ötkön sart bolso,
 Artınan quup barajın,
 Tuuralap çolqo salajın.
 Menin ajdatar irkim az beken,
 Soodager bizge qaz beken.
 Sarı çorqom çoq beken,
 Omütaj menden toq beken.
 Kece atam Manas ölgöndö,
 Atamdan qalqan aq olpoq,
 Abike qalqas qalqanda,
 Buqara öskön aramdar,
 Bulajıt kılıp salıptır.
 Tış ketip çirtılıp,
 İci ketip teşilip,
 Qalqan eken aq olpoq,
 Balbandarqa burdurup,
 Qantıkejdin başına,
 Qaratıp qojup turdurup.
 Basmajatıp kijeli,
 Uçmaqtuu çenen Cäikej,
 Özü ekenin bileli.
 Çadaal bir tüşüp alaçoj,
 Corom, caq etkendej sözdöngön,
 Caqlıqandaj közdöngön,
 Şaj qoldoqon Kül coro,
 Bulanı körüp burulup,
 Abake çoo qacıraan emedej,
 Muqajıp öñü qubulup,
 Ördökkö quşun salıbastan,
 Ördök-cürek alıbastan,

Qastıq qılıqan bolso,
 Taqaluu attın izi çoq,
 Çajnap çatqan ördökkö,
 Quşun salıaj turabı,
 Qudaj sizdi urabı,
 Aq bula kerek saz bolso,
 Aq bulandı cebejin,
 Men alamın debejin.
 Altımış ala çorqo ajdap,
 Ançıjanqa kirejin.
 Altımış qulac aq olpoq,
 Alıp kelib berejin.
 Çetimiş çeerde çorqo ajdap,
 Çerigen bazar kirejin.
 Çetimiş qulac aq bula,
 Alıp kelip berejin.
 Er Semetej baatırın,
 Sarı çibek tanap boosunan,
 Aq şunqardı tartıp aldı burunan,
 Qızıl çibek uzun buttan aldı dejt,
 Tordoş qılıqan tomoqo,
 Tartıp baştan ajdı dejt.
 Torqojdoş bolqon şunqarın,
 Tamanqa qaqlıp qaldı dejt.
 Aq şunqar asmanqa ergip ucıu dejt,
 Altından qılıqan doolbas,
 Er Semetej baatırın,
 Qars dedire qaqlı dejt.
 Şabırda çatqan köp ördök,
 Çajnap ucup qaldı dejt.
 Qancoro menen Semetej,
 Aq şunqardin artınan,
 Qubanıp qarap qaldı dejt.
 Almanbetdin Külcoro,
 Eşik endü aq bula,
 Çerden türüp aldı dejt.
 Qazıjuu çatqan oroqo,
 Calqastınan saldı dejt.
 Tegermetip üstündö,
 Bek bekitip saldı dejt.
 Külcoro Semetejdin artınan,
 Salıp çetip keldi dejt.
 Er Semetej baatırın,
 Türegej ördök bala qaz,
 Tuurs saklı aldırip,
 Qançıqasın qaz ördökkö büdrip,
 Balspan ördök baja qaz,

Barqirratip aldirip,
 Qara suunu aylanip,
 Ahi cürek alti qaz,
 Aldirip alip bajlanip,
 Taj buuruidu ter qillip,
 Basalegin kir qillip,
 Almanbettein Külcoro,
 Corom kel, qara suupun köpcükkö,
 Tuura kecip alail,
 Özöndü bojlop quy salip.
 Ördöktü qalın alail.
 Tipin çünün çaldurup,
 Quy çardıqqa salail.
 Qara suunun kölcükkö,
 Tuura kecip ödü ele,
 Çolundan ciqqan aq quuqa,
 Ala turqan şunqarım,
 Salbasam qudaj urbejbi?
 Sacim çetip acirat,
 Corom mojnun qılıp salbasın.
 Boodö ölüp qalbasın.
 Aciratip alail,
 Corom aq tajaqtaş öndürüp,
 Cacikejge barail,
 Apartı mamıq qılıp alail.
 Çanl tüşkön şunqarqa,
 Tırilib sıb salail.
 Coro barbajmın dep ajtalbaş,
 Abast Semetej künülün qajtarbaş.
 Aq quunu közdöp at qojdu,
 Ai tabısm uqqanda,
 Quunu qudaj urdu ele.
 Tamañdap öddö turdu ele.
 Caqaraqtuu aitin boo,
 Cıjs qarmap alibtır,
 Cırqiratıp şunqardı,
 Aq quu booruna qızıp alibtır.
 Külcoro qanattan çetip qarmarda,
 Amandıap ucup qalibtır.
 Ququldağan con aq quu,
 Ququldağ ucup qaldı ele,
 Qujun şamal saldı ele,
 Şipildağan con aqquu,
 Şipildağ ucup qaldı ele,
 Şibirqaq şamal saldı ele.
 Böksönün başı möndürilüp,
 Çaqanın başı çamqırlap,
 Ucaş qarlı şamal şibirqaq,

Capqılap boroon boldu ele.
 Asmandan munar tutulup,
 Segiz saj möndür qujdurup,
 Aşlımıqa kün çardı,
 Anan acılıp ketdi çajıttaş,
 Qarasa közgö ilinbej.
 Quunun qaj ketkeni bilinbej.
 Er Semetej baatırın,
 Almanbettein Külcoro,
 Corom uşu bir bugün üç qıldın.
 Corom aq bula kördüm albasın,
 Corom aq quuqaq quyum salbasın.
 Corom balıqtı kördüm basbadın,
 Corom basa qılıp tozbodun.
 Küdüründü Cacikejden üzbedün,
 Corom ajta qojqun şunqardı,
 Corom arıtbaqlı tulpardı.
 Corom qaridan nazat kep uqtum,
 Corom moldodon şarat kep uqtum.
 Corom mindaj sonun uqpadım.
 Corom aq şunqar qoidon ketkeni,
 Corom menin açalımın çetkeni.
 Taj buurı arıp ölgöncö,
 Semetej qarlı körgöncö,
 Aq şunqar izdep körbösöm,
 Çolunda cürüp ölbösöm,
 Tuulbaş tuna cögöjün,
 Bu körökcö ölgün.
 Er Semetej baatırın,
 Arusunun kelgenin,
 Emı bıldı Külcoro,
 Cacikejden kep uqpaş,
 Aq quunun çajın bek uqpaş,
 Şurap alıp quurabaj.
 Öpkösündü qaptaldı.
 Quunun çajın qandaj dep,
 Baş ajaqlın surabaj.
 Bajquş qalqan çaş bala,
 Şurap alıp quurabaj.
 Er Semetej baatırqa,
 Körüp turup ajtpasam,
 Köz azabın tartajın.
 Aq quuqa çetip turup ajtpasam,
 Bilbej turup abake —
 Qajınlı bolçop ajtajın.
 Ahi qazdı qaqtajın,
 Aq şunqardı azabın,
 Bir kündö mintip tartajın.

Aq şunqar qoldon ketti dep,
 Arzımdı kimge ajtajın.
 Aq şunqar qoldon qactı dep,
 Ujalbaj qantıp qajtajın.
 Bu köndön qalbaş qajtıp bar,
 Erke qatın Cacıkej,
 Salamımdı ajtıp bar,
 Aq quunun çajın bilgendir,
 Ajtıp bersin quşumdu,
 İgeri qılsın isımdı.
 Ajtpaj qojso quşumdu,
 Çerkenin sarı talaada,
 Sarı abama çetip bar,
 Bögündön qalbaş keısindel
 Ajttırıp bersin quşumdu,
 İgeri qılsın isımdı.
 Ajtpaj qojso quşumdu,
 Çerkenin sarı talaada,
 Sarı abama çetip bar,
 Bögündön qalbaş keısindel
 Ajttırıp bersin quşumdu,
 İgeri qılsın isımdı.
 Ajtpaj qojso quşumdu,
 Cacın qırqıp salısindel,
 Coloq bajtal qılısindel.
 Kementajdı kılısısıp,
 Ker bajtalqa mingısıp.
 Saatemir qandın qoluna,
 Ertenden qalbaş salısindel.
 Sarı alam tursun talasqa,
 Qudajına sıjınıp,
 Ertenden qalbaş erte kel.
 Külcoro menen Qancoro,
 Çürüp berdi kenqolqo.
 Erke qatın Cacıkej,
 Quuqa quşun saldıtırıp,
 Ne, kecigip qaldı dep,
 Turqan eken meltirep.
 Arqa cacın bulajtıp,
 Aq tamaqın qılajtıp,
 Tozup çıqtı munu ajtıp:
 Çanında ördök köp çüröt, uulaj,
 Ördökkö quşun salısında, uulaj,
 Suusasan qımız ic deer, uulaj.
 Saatemir qızıl Cacıkej çene,
 Aq quuqa quşun, salba dep çene,
 Ajtbadınbı barba dep çene.
 Arıtbaqın abamdın,

Astındaqı tulparın,
 Aqıp bergin şunqarın.
 Talada erke sen bolson,
 Ujdegi zayıp men bolsom,
 Talada qacqan quşumdu,
 Taap bergin degenin,
 Meni tamaşa qılıp kelgenin.
 Qajra bastı Cacıkej,
 Tolqomoluı con qamçı,
 Tolqoj qarmap aldı emi,
 Qajta basqan dolunu,
 Qaptalqa basıp qajdı emi.
 Böldürkön ala köjnögü,
 Tal-talfna bölündü.
 Çamqırday çası toğuldü.
 Beti menen çıqlıdı,
 Qulactaj bolqon qara cac,
 Qoluna qarmap ajıptır,
 Külcoro qarşıdatıp salıptır.
 Torpoqtojduş Qantıman,
 Külcorodoj baatırın,
 Qamçısin qarmap qalıptır.
 Cındaş tilek qılışanda,
 Ajtıp bergin dep qıstap,
 Qara bet ajtpaj qojso onobu,
 Qamçısin qojso berdi emi.
 Erten menen kep ajtıp,
 Şaşkege qalbaş dep ajtıp.
 Aq bulı çatsa alba dep,
 Aq quuqa quşun salba dep,
 Başa ajtıp qalqan kecında,
 Abakeme kecke bir ujat bolqonum,
 Bu nemine qorduqun.
 Cacındı qırqıp salbasam,
 Coloq bajtal qılbasam,
 Saatemirdin qoluna,
 Bögündön qalbaş salbasam
 Külcoro bolboj öşöjün,
 Cacıkejdin emi arqası ketti ele,
 Ajtpasamda öläm dep,
 Ajtıp berdi bejbaqın:
 Aqundun qızıl Aj çürek,
 Alıp ketti quşumdu.
 Ajtpasım barıbı men bejbaq,
 Amanat çanqa kuc keldi.
 Barqanından keibej qal,
 Bazar üjün körböj qal,
 Ketkeninden keibej qal,

Nerven şiln körböl çel.
 Er Tottoj alsin etindi,
 Cinqoço alsin bayıadı,
 Cediger alsin etindü,
 Ölgöncö men körböjün körsüadı.
 Qandın qarayı erge çaqpaıt dep,
 Küköro atqa minip çau qojdu,
 Kenqoido çatqan köp çilqı,
 Altından qılqan doolbas,
 Ajqıldatıp köp urdu.
 Çilqınl tişip coqultup,
 Doolbas ünün uqqanda,
 Zirqırıp ünü çıqanda, e
 Küröcün kürdük ajlağan,
 Külüktörün qarasan,
 Küröckö çemdep bajlağan,
 Kendö çaraq şajlağan.
 Kergön çoosun bajlağan.
 Arpasın kürdük ajdağan,
 Ajda çaraq şajlağan.
 Atıqan çoosun çajlağan.
 Altı san arqıs köp noqol,
 Ajdap barıp at toqup,
 Surnaj ünü bek cıqıp,
 Domburastı tars urup.
 Doolbasın çars urup,
 Aq asaba qızıl tuu,
 Ajqaşlağan izi çuu,
 Çürüp qaldı Küköro,
 Küköronun alqanı,
 Azıq qılqan sitti bee,
 Qoş cükögön tört çorqo,
 Qoştogoou on lört at.
 Qaq telki minip bojqojup,
 Nakeri butta çojqojup,
 Sır najsa qoido qojqojup,
 Qütc belde qınqırıp,
 Aj bajta çandı şınqırıp,
 Sır baraq çondo çarqırıp,
 Asaba qoido qalqıldap,
 Külüstön tuuqan kucoro,
 Çürüp qaldı şarqıldap.
 Er Semetej-baadırın,
 Çoonu alıstan bajqap alıptır,
 Külüstön keldi üstünö,
 Aq şınqar çajın bıldınbı?
 Ojundu qojup cıñdı şjt.
 Ojnoboj bişiq sirtıñdı şjt.

Corom şıldındı qojup kebıñdı şjt. —
 Er Semetej baadırqa.
 — Abake saqan süjüncö,
 Simbattun suluu seniki töröm,
 Sujqajqan küük meniki töröm,
 Ajtıluu suluu seniki töröm.
 Aşkere küük meniki töröm:
 Cürektin çajın ajtajın töröm.
 Köbük qardaj eti bar.
 Qızıl qandaj beki bar,
 Qalemdej qara qayı bar.
 Qunduzdaj suluu çacı bar.
 Merbettej taza tişi bar.
 Çurttan cıqқан işi bar.
 Urqacıldan şoq degen.
 Uqmuştı mindaj çoq degen.
 Köp kişiden şoq degen.
 Körgöndö mindaj çoq degen.
 Perizattaj meitirep.
 Nur qızındaj möltüröp.
 Eki ajaqtuu bendeden —
 Tabışbas asıl ne kerekı?
 Aq quu bolup ucat dejt,
 Qudaj taala bujursa,
 Arbaqtuu abam qucaqtajı.
 Ataqanlı Cürek dejt,
 Aida taala bujursa,
 Attantıp barıp alasın,
 Ataqanın Cürekti,
 Cinqoçoou aldırıp,
 Armandı qantıp qalasın.
 Er Semetej baadırın,
 Atası baadır Manastın,
 Arbaqın ajtıp çaqırıp,
 Oturdu emi er Semen.
 Baadırın aq asada qızıl tuu,
 Ajqajlağan izi çuu,
 Er Semetej baadırın,
 Üstünö barıp tüptü emi.
 Aq qurçun oozun actı emi,
 Sıjqa kijej şjt tonun,
 Saurup alıp kijej emi.
 Çaqası zıtın çenı çez,
 İci qabat tişi böz.
 On eki topcu çoq qojqon,
 Qoj çaqır oqu gadsağan,
 Manastan qajqan aq olpoq,
 Tişına kijej aldı emi...

Con opoldun köp teke,
 Eki tıştıd baqıldır,
 Alma baş menen atırıp,
 Caşl qışıl malınaq,
 Çetküktou saldırıp,
 Ancıjanqa kırıqlıp,
 Alma qabıq aldırıp,
 Cılıqj teri caqtında,
 Aql berip ijetip,
 Altımtaj balb ıqa,
 Caşl qışıl sarqartıp,
 Qan balası Qanlıkej,
 Çatıp alıp iştügen,
 Aruke suluu baş bolup,
 Altımtaj kelin qoıcu alıp,
 Uc ajdın künü toqson kün,
 Erikpesten iştügen,
 Qaşqa tışı çojulup,
 Qara közü ojulup,
 Qarmap tartsa qamdaqaj,
 Arqamcıdaş çojulup,
 Qojo berse qamdaqaj,
 Muştumdaj bolup çijilqan,
 Otqo salsa cöq ötpös,
 Miltıq etse oq ötpös,
 Qamdaqaj butqa şımdanıp,
 Con kemer belge çapırıp,
 Aidaqa çanın tapırıp,
 Aqundun qızı Cürekti,
 Korböj turup quvanıp,
 Köp noqojdon duva alıp,
 Er Coro menen er Semen,
 Baatır tuuqan er nemen,
 On tört külek at menen,
 Attanıp cıqıl kenqoldon,
 Aida özü bilbese,
 Aştqanıñ çalqan bolbosu,
 Axtajın bir az qanqordun,
 Arbaqtarı qoldoso,
 Qanqordun uulu er Semen,
 Qajalırbaqan er menen,
 Manastın oulu er Semen,
 Bala çolbors er nemen,
 Çetim qalıp çetilgen,
 Aq bolottoj ketilgen,
 Temir qandıñ şaarında,
 Tentip barıp coa bolup,
 At kötörgüz zor bolup,

Qas zanaqan dıymant,
 Qacıp çüröp çoq bolup,
 Cırqaldıu noqoj elinen,
 Cılıqtıuu kenqol çerinen,
 Qajnardın qara közünön,
 Qaq cınardın özünön,
 Tört küldün tömön çaqınan,
 Törö Manastın sajaan barmınan,
 Bar köldün mandaj çaqınan,
 Baqıln salqan tamınan,
 Çeti köldün bojunan,
 Çekendüü sarı talasdan,
 Azoluja bar qoldon,
 Qız oluja ken qoldon,
 Ala köldün qasınan,
 Aq şunqardı ala qacırıp,
 Aq belesti aşırip,
 Alısıl çerden kep uquq,
 Aj Cüreki aldı dep uquq,
 Arqasınan şunqarqa,
 Baramın dep dem urup,
 Qanca kündö baram dep,
 Qan atası Baqajdan,
 Çoldu surap kep urup,
 Çoldu aştqın baram dep,
 Qarabet Cüreki dojudan,
 Şunqardın coobun alam dep,
 Quru qantıp qalam dep,
 Ölböj tırıñ bolqondo,
 Bir qabarın tabam dep,
 Raz bolso alqanı,
 Cüröktün şaarın çebam dep,
 Aq şunqardan aşırip,
 Tötölöp aştıp çolaq sal,
 Qarıqan Baqaj abam dep,
 Mintip aştıp alqanda,
 Korböj qaldıq arımanda,
 Baqaj aştıq qantıp toqtoson,
 Çoldu surap kep aştı,
 Qaraqım uquq dep aştı,
 Cımirqanıp bek aştı,
 Qurdaşım Manas barında,
 Korbögöndü körgömün,
 Ce, oşo kerde ölbödüm,
 Aida başqa salqan son,
 Ablkenin tuşunda,
 Ar çoruqa köngömün,
 Asıllım Manas barında,

Arcajsal körgömin,
 İtün bolgo cektin,
 Ee çemandıq körbödüm,
 Kız çazdıqta qalbesa,
 Barbağan çerim qalbadı,
 Çarçostmdın barında,
 Çaydı qudaj albadı:
 Col maanım menden uq,
 Menden uqsan qalet çoq,
 Atten, kertin qantejn,
 Atandı körsü dıjıñ boq.
 Çıjrma beşte caqımda,
 Tolup turğan tabım la,
 Sadabım atıq kez akende,
 Qızın bestap barıanqa,
 Çıjrma beste caqım çoq,
 Aıtıpaş çırışa cıraqım,
 Aıtım küñdö barastın.
 Erkepej çürsen çalqızın,
 Eñdö küñdö barastın.
 Eñen bolon cıraqım,
 Başıñdan kegñ alastın.
 Oqıñın coldun zıñın,
 Oñuqqa cıñıq barastın.
 Başajdıñ sozın uqıñson,
 Er Semetej cıñıqta,
 Eñi tuşup çatpadı,
 Coldun baarın qatdadı.
 İdegenge qat alıp,
 Arqıñdan tandap Semetej,
 Añı küñk birge alıp.
 Abakeş Başajdan,
 Coldun barıp bata alıp.
 Manıñdan qılğan körpöç,
 Barıñıñdıp tarıttırıp,
 Çorçoq qosun arttırtıp.
 Noqojdon cıñın on tör,
 Qoş qotoqun arttırtıp.
 İñi qızıl sırdagan,
 Tıñın apqaj bardoqon,
 Qanıkejdın orodon,
 Çurmet boldı cıñıqta,
 Başınan qudaj ondoqon.
 Çoqotqon çocu suqatı,
 Çoqqa mingen tulparı,
 Qacınan suqarı.
 Qızatqın minge tulparı,
 Aydıñan on tört at,

Arqa qılqan buuraj at,
 İşingenim eki qul,
 İdegenim aq suñqar,
 Asınqanım aq keite,
 Ansaqanım Aj çürök.
 Çobolon tartıp çoq izdep,
 Çoqolup ketken çoqtu izdep,
 Çoboloduu qızdı izdep,
 At arıtıp ton tozup,
 Ala qacqan qızdı izdep,
 Munu mindaj qojunuz,
 At aspabın alıñız,
 Qaldı qızıl çalduu kök,
 Toqtombajdın tormoluu,
 Tekecinın temir kök,
 Terdebeğen kök ala,
 Turum qız bergem kök ala,
 Çacikejdın qoş toru,
 Bajbicenin sur coluq,
 Baqaj qandıñ boz çorçoq,
 Sarı qandıñ tuucunaq,
 Açıbajdın dart küñon,
 Alınbetdın sarı ala,
 Abikenin qaq telki,
 Er Köböstun sur telki,
 Añıq artqan su borcuq,
 Qoş çüktögön kök borcuq,
 Añıq alqan altı bee.
 Altı çurqan beş mamıq,
 Anı artqan Ajman boz,
 Soşaqtın başın calbaqan,
 Çerenge çetpej qılbaqan,
 Qaraqılda qalt etpes,
 Başqı çapsa çalt etpes,
 Noqojdon cıñın sañ buudan,
 Manastın uñu Semetej,
 Qadıñ qılbas er Çoro,
 Qancorosu at ajdap,
 Añın baarın qatun ajdap,
 Ajal qılbaş bat ajdap,
 Körgön kişi tanqılıp,
 Kükcorosu qoş alıp,
 Kök çaldar çurğon çerinen,
 Toporon uşup col candap,
 Qan Başajdan bata alıp,
 Çoldun baarın qatqa alıp,
 Noqojdon tandap at alıp,
 Bökojdın böksö col menen,

Bõrû çûrbõs çõl menen,
 Qazılğan qara çõl menen,
 Qaratulsa çõp kelse,
 Caldırbaş çürüp oturup,
 Qara bulaq suu kelse,
 Qaptırbaş çürüp oturup,
 Ozuqan appaq şot menen,
 On dört kündük çol menen,
 Allana qara too menen,
 Aqıl tappas çol menen,
 Tütündõj bolqon qara too,
 Tügönüp ucu çõl bolup,
 Sanatt qırqtaş kün bolup,
 Toqtoqon çeri cunaqtın,
 Inır kirtip tün bolup.
 Qajta oqun sanadı,
 Baqajdın qatın qaradı,
 Noqojdon cıqқан on dört at,
 Sümbödõj bolup çaradı.
 Cıqқан күндөн berkisin,
 Esep qılıp sanadı.
 Baqajdın çolu botuptur.
 Qat esepke toluptur,
 Too түгөнүп үч болуп,
 Çol ayrılip түз болуп,
 Çer түгөнүп saş болуп,
 Semetejdin ickeni,
 Çargenttin azıl çaj болуп,
 Çegeni appaq maj болуп,
 At aşıqtap taş болуп,
 Tün ujqusun bölüptür,
 Baatirdin uulu cunvafın,
 Çer sonunun körüptür,
 Baqası cardap kölündõ,
 Bulbulu saşrap cõlündõ,
 Bulaq aqıp taşqan.
 Bulbulu saşrap taşqan,
 Munduu adam caşqan,
 Kükögu saşrap taşqan,
 Kümüşü arzan taşqan,
 Köjütüü pende caşqan.
 Berege belden bulaqan,
 Bedesine qarasan,
 At boorunan ciregen,
 Çittasa çiti buraaan,
 Örgü cirip kön bolqon,
 Özöndõj bulaq saş bolqon,
 Bulaq menen kölündõ,

Ördök menen qaz toloqon,
 Tekceden köllü qazıqon,
 Cemisi çerde ençiqan,
 Çojloqon çeri donuzduu,
 Kemegedej qazıqan,
 Tõşınõ qazıp caşqan,
 Qazı cõptü çerigen,
 Qajın köktü tiregen,
 Cırplaq bar cinardaş,
 Cınarı bar munardaş,
 Cimçelqı bar ulardaş,
 Cimçiqardin ününõ,
 Cıdap pende turalbaş,
 Taldarı bar türkõktõj,
 Tarancısı ördõktõj,
 Çakқан aşıtp qoşbosom.
 Bürküttörü özüktõj,
 Cıqқandarı köcükttõj,
 Çekenderi çelekteş,
 Qamıştarı bilekteş,
 Ur qojonu qılandaş,
 Qılandarı qunandaş,
 Keskeldirik çosıoso,
 Kere qılac çılındaş,
 Çergeiüü pende qoqoqondoş,
 Çeleni tartıp qoşqondoş,
 Ujdü tigip saşqandaş,
 Semeteş törõ cunaqtın,
 Çerdi kördü ar qandaş,
 Kertip barat qanqorun.
 Qabaqtın saşıp zarıanbaş,
 Ademi toro kök çalın,
 Attın başın buraaın,
 Arqasın qarap qılcaşıp,
 Coroqo aşıtp turqaın,
 Kesteiüü qalıpaq ken calbar,
 Kenesim ahtar çay baldar.
 Saşmaluu qalıpaq ken calbar,
 Sanam ahtar çay baldar.
 Altı küne bolqonco,
 At sergitip alalı.
 Anan Çürek baralı,
 Aqun qandıın şaarına.
 Anan kişin baralı,
 Ceti күнү болqонco,
 At sergitip alalı,
 Çetip Çürek baralı,
 Artıq tuuqan Çürekten,

Şunqardın çobun alall.
 Çoluqsa Toltoj Çinqoço,
 Afambaj najza salall.
 Atabız Manas bolqomson,
 Ajanıp qantıp qalall.
 Uurdanıp barqanda,
 Uqtap çatqan şaarlı,
 Ujalbaş caap alqanda,
 Ataqa nalet çetebi;
 Abıjribiz ketebi,
 Corolorqo kep ajtıp,
 Qoştı tüşür dep ajtıp,
 Töbösi bijik con callr,
 Tanabtarın tartılıp,
 Bıramaluu cez qazıq,
 Çerge mıqtap qaqtılıp.
 Kermelerin çıjdurup,
 Kemegesin ojdurup,
 Ker bajıaldı sojdurup,
 Attardın baarin kermege,
 Alıp kelip azdırıp.
 Kemegeni qazdırıp,
 Kömkörmölüü qazanın,
 Kemegege azdırıp.
 Arcadan qılqan cömüctü,
 Et qotortup baştırıp.
 Eki Coro bir törö.
 Çats tursun beleste,
 Mindaj qojup bulıardı,
 Keleli emi Çürekke.
 Ten aqarıp atqanda,
 Taraza çıldız batqanda,
 Avenın çeli zirqlırap.
 Üjdö qııun curqurap,
 Asmandaqı çıldırđar,
 Kezek menen birqlırap,
 Qamfıtın başı qundırıp,
 Çöptın başı suudurap.
 Torqojdun baarı çırıldap,
 Terektın başı dırılsep,
 Çandin baarı qıbirap.
 Namaz maall bolqondo,
 Çürek turdu qaqçañlı,
 Almadı lañ tartalıp
 İstegeni bolısa
 Çar qatın qatın

But dearatın sıdı emi.
 Eki sünnöt eki pars,
 Qudaj taala qudiret,
 Ötpöj turqan con qarız.
 Özün körgön baqlımdat,
 Ötkörüp oqup sıdı emi.
 Qajqalaqan qara bet,
 Qırq qızqa çetip barqanı.
 Qallımanqa kep ajtat,
 Eçekeler dep ajtat.
 Kicüsünü dep ajtat,
 Oj qurdaştar dep ajtat.
 Tündö çatıp tüş kördüm.
 Bir açajıp iş kördüm.
 Bajlandı buudan manıma,
 Tartınbaş çerdi kemirdi.
 Bajloodo turup semirdi.
 Bul emine boluucu,
 Bul tüşümdü çorucu.
 Buudajlıq qondu turuma,
 Tartınbaş күndü bürködü,
 Bulbul qondu talıma,
 Sajrabaj bojum eridi.
 Bul emine boluucu,
 Bul tüşümdü çorucu.
 Köşö qufruq kök danqıt,
 Köcönün icin çojlıdu,
 Körgön itter qanşıdı,
 Bul emine bolucu,
 Bul tüşümdü çorucu.
 Qara caar qabilan,
 Qalanın icin çojlıdu,
 Qars etip itter qappadı.
 Açıdaardı men kördüm,
 Qajrattanıp kelgende.
 Qara menen ten boldu.
 Qajrağan çamal çel boldu.
 Qaladaqı bizdin el,
 Qarap turup dal boldu.
 Qanduu suular bögoidü,
 Qaladaqı bizdin el,
 Qara çandan sünuidd.
 Bul emine boluucu,
 Bul tüşümdü çorucu.
 Çatqanı bolısa
 Çar qatın qatın

Çelekti tozup bögüldü.
 Qatın balam alsın dep,
 Qara çanım qalsın dep,
 Çan sooqalap çügürdü.
 Omin qılıp turuшту,
 Altı күндөй урушту,
 Көктөн арбап түнүрдү,
 Душмандын işin бүтүрдү.
 Mintip ajtip qalqanda,
 Oşonu көрбөй арманда,
 Otuz kelin otuz qız,
 Ojrotto чоq Qalijman,
 Qırqı kelin qırqı qız,
 Qızıl bettüş Qalijman.
 Eki qolu boorunda,
 İjni salıq mojnu kez,
 İzdep tapqız qara көz,
 İjile түшүp kep ajtip,
 Eçeke Cüreк dep ajtip,
 Anqoosunup kep ajtip,
 Apake Cüreк dep ajtip,
 Men çorujmun түшүндü.
 Ondosun qudaj işindi.
 Qudaj qolqo beriptir,
 Aşiq bolqon kişindi.
 Bajlansa buudan mamına,
 Tartınbaj çerdі kemirse,
 Bajloodo turup semirse.
 Bulcun eti buqa mojnuındaj,
 Buurul at kele turqanı.
 Anın nesin ajtasın!
 Buudaşiq qoşso tuuruna,
 Bulbul qonso talına,
 Arqa çünü aq beder,
 Aq şunqar turat qolunda.
 Anın nesin ajtasın!
 Bulbul öndü Munduusuz,
 Semetej kele turqanı,
 Köşö qurruq көк danqıt,
 Kөcөнün icin çojoso,
 Kөrgөндө itter qıaşsa,
 Kөlgөндө qızdın öñүндөj.
 Kөkoro kele turqanı.
 Qara çar çabın,
 Qalqara İsa qalqıp,
 Çarın qalqıp çarın çarın,
 Çarın çarın çarın çarın.

Kele turqan çezdeken,
 Açılardan kom bele,
 Toltoj menen Cınqoco,
 Çügünböj turqan er bele.
 Qanqordun uulu çezdem,
 Men uqamın qarıjadan,
 Erdi tüjruk kea qursaq,
 Noqojlordun baarinan,
 Temir qandan kelgeni.
 Tentek cıqtı dep uatımı.
 Temir kijgen duşmanın,
 Çenip cıqtı dep uqum.
 Kele turqan çezdemän,
 Çolun tozup baralı,
 Azıq tölük aialı,
 Astın tozup baralı.
 Kele turqan çoluna,
 Keñ ürgөncün bojuna,
 Dajır borup qalıı.
 Qalijmandan kep keldi,
 Qara bet Cüreк baş bolup,
 Qalın qızqa ep keldi.
 Aq catırdı бүктөтүp,
 Aq дөңдөгө çүктөтүp,
 Көк catırdı бүктөтүp,
 Көк дөңдөгө çүктөтүp.
 Qol catırdı qolqo alıp,
 Qonoquna çorqo alıp.
 Tüştүgүнө bee alıp,
 Tündүgүнө qara bet.
 Süt boto tajlaq töo alıp.
 Qaladan araq aldırıp,
 Qarqıttaqan көökörün.
 Çibekten boosun catıdırıp.
 Qol qurçunqa saldırıp,
 Qaqaz-qaqaz çaj alıp,
 Qapaqqa salıp bal alıp.
 Qajmaqqa bışqan nan alıp.
 Sarı mejiz keşim, çen,
 Sabaqtarın terdirip,
 Şeker şerbet şirin nan,
 Dajındatıp berdirip.
 Kөökörө çimç aldırıp,
 Kөökörө çimç aldırıp,
 Kөökörө çimç aldırıp,
 Kөökörө çimç aldırıp.

Aida taala qudajim,
 Kele turqan çoluna,
 Oida ajtip çenirip,
 Selkincegin tebişip.
 Catıraş ojnop dan salıp,
 Çaj qajnatıp bal salıp.
 Bileiqa qoşup çal salıp,
 Otuz kelin otuz qız,
 Ojondon cıqqan Aj çürek,
 Şaardan cıqıñ bölünüp,
 Çarqını kündö körünüp,
 Qanqordun uulu kelet dep.
 Catırdı tigip qara bet,
 Ken ürgönctin bojunı,
 Çata tursun ojunı.
 Munu mundaj qojunar,
 Belesti qalqan qanqordon,
 Qajtip qabar alınar.
 Tan sarqajıp korünüp,
 Taraza çıldiz bölünüp,
 Talada şamal arqırap,
 Asmandaqı çıldızdar,
 Qibila közdöj birqırap.
 Qamırtın başı sudurap,
 Qara qay torqaj cıldırıp.
 Terektin başı birpırap,
 Candın başı qıldırıp,
 Tan sarqajıp atqanda,
 Taraza çıldız başqanda,
 Manastın uulu er nemen,
 Darz oquqan er nemen,
 Cuquranıp oşonup,
 Çanındaqı eki qıl,
 Qoşo turdu toşonup.
 Daratqa suunu dajarlap,
 Aptamanı qonı alıp,
 Artıq törö kök çalın,
 Aq çilandaj toşonup.
 Qolın suuqa ağıñ emi.
 Qoldaaratın ağıñ emi.
 Butun suuqa ağıñ emi,
 But daratın ağıñ emi.
 Çajnamasın salıñ emi.
 Eki sünnöz eki qarz,
 Ötkörböj turqan eki qarz.
 Tört reket bacımda,
 Toptop oqup ağıñ emi.
 Mekeden kelgen aq tezbe,

Çalıñan suurup ağıñ emi.
 Barmaq menen qıdırıp,
 Söömöj menen sidirtip,
 Meltirep tartıp qaldı emi.
 Qolqualla qurandı
 Qup çazaqan ijmandı,
 Tabarakdı çat ajtip,
 Çastın degen süronü,
 Tan qalqandaj bat ajtip.
 Arbaqı aziz Talasqa,
 Amijin dep qol çajıp,
 Atası ötkön Manasqa.
 Tört çar menen pajqambar,
 Otuz üç min aşcabdar,
 Murun ötkön köp çariar.
 Bata qılıp ağıñ emi.
 Tezbeni çanqa saldı emi.
 Kermeden atdı ağırdı,
 Kerüü çerge caldırıp,
 Arqandan atdı aldırıp,
 Adiriuu çerge caldırıp,
 Qara suudan qandırıp,
 Qara şiber tulanqa,
 Qajsandatıp caldırıp,
 Manastın uulu cunaqın,
 Qılıctı oşja bajlanıp,
 Sir najzanı tajanıp,
 İzdej basıp ajarlap,
 Corolor qaldı catırda,
 Aş tamaqın tajarlap.
 Körömün dep eiesti.
 Kök çalın bet alıp bastı belesti.
 Cıqıp bardı cunaqın,
 Kök qajıqtın başına,
 Köcögün qojup oturdu,
 Kömürköjdöj taşına.
 Ürgönctü tuura qaradı,
 Üjdön cıqqan kündörün,
 Barın ezdep sanadı.
 Ken ürgönc tuman boluptur.
 Ala qarqa sacızqan,
 Ajlanqanı bilinbej,
 Qaran qalqan ürgönctin,
 Qajıl ekeni bilinbej,
 Topolon ujuş tox tüşüp,
 Topuraq ucup boz tüşüp,
 Munarlıqtap alıptır,
 Mına şuntıp qalıptır.

Comoq aytam ermekke,
 Dürbü saldı körmükkö.
 Ercitkeni eki qul,
 Erlik törön qılmaqqa,
 Eki Coro ercitip,
 Tel qozudaj telcitip,
 Cunaqtın dürbü salqanl,
 Oolcup qarap qalqanl.
 Dürbünün çastn menden uq,
 Menden uqsan bejlep uq,
 Atası Manas ölgöndö,
 Qanikej azap körgöndö,
 Abıke Köböş eki aram.
 Manastan qalqan düjnöñü,
 Qamcı taştap bölgöndö,
 Berenim enem Qanikej,
 Beldemcinin bügündö,
 Bekem qatıp qapsırqan,
 Mekeden kelgen beş açl,
 Belek bergen con dürbü,
 Berenelüsü aq dürbü.
 Çooqa barsa saısın dep,
 Çoonun cenin alsın dep.
 Qazatqa barsa saısın dep,
 Qapırdın cenin alsın dep.
 İci örttöj qızarqan,
 Tartıp qojso con dürbü,
 Qulac qarlış uzarqan.
 Ajnektin oozu kirdejt dep,
 Alısıl çolqo çürböjt dep,
 Aq qadekke oroqon,
 Alısıl çolqo çoruuqan,
 Atın uqqan duşmandar,
 Ardıñın uqup qulaqan,
 Tegeregin tegizdep,
 Qılqan eken qoozdop.
 Çaqut menen uctatıp,
 Çobul salıp captırqan.
 Altın menen kümüştü,
 Aruı terki qaqtırqan.
 Adam zaat bendesi,
 Abajlap turup baqtırqan,
 Altı odz con dürbü,
 Altı burap çitirgen.
 Altı kündük çerlerdi,
 Altı arqan boju çetkirgen.
 Çeti kündük çoidordu,
 Çeti arqan boju çetkirgen

Kere qulac kez tıñıñ,
 Ketmen ooz con dürbü.
 Altın ooz boto kör,
 Aıta bersen tügöñböz.
 Azıl taştan oornotoqon.
 Ajnegi sınıp qalat dep,
 Altın menen qordotoqon.
 Boju tumar çalış qabı bar,
 Bolotton qılqan sabı bar,
 Bolçolu çoq con dürbü,
 Boozun albaş mojnunan.
 Suurup alıp qojnunan,
 Çıvablas tolturup,
 Çınaja tartıp olturup,
 Ondop qarmap imerip,
 Opoldu kördöjçiberip,
 Tegeretip ißerip,
 Dentizdi kördöj çiberip,
 Qara körgö saldı emi,
 Qanqordun uulıs cunaqtın,
 Çajqalap qarap qaldı emi.
 Qara şaar qalıñ baq.
 Qaroolonqon alma şaq,
 Tünörgön şaar tımön baq,
 Dümpüjgön qara qalaadan,
 Ber çaqında daladan,
 Bir baqqa çıqtı bir top çen.
 Çaş Semetej cunaqtın,
 Taanlj albaş boldu tar,
 Andan beri qarasa,
 Aq qıjanın sumböddö,
 Almaluunun ojunı,
 Aqqan sunun bojunı.
 Aqundun qızı Aj çürek,
 Aq elecek çubandı,
 Abası körüp qubandı,
 Qız ekenin bildi emi,
 Qımtıja tüşüp küldü emi.
 Külcoro menen Qancoro,
 Ülgöñün bajqap turdı emi.
 Külcorosu kep aıtat,
 Kep aıttqanda neni aıtat,
 Azap tartqan emedej,
 Arsan etip külböğön,
 adam sırtın bilbegen,
 Kujüt tartqan emedej,
 Küñsüröp külböğön,
 Külgöñün adam bilbegen.

Emneni Abam bildi dep,
 Ne sebepten küldü dep,
 Çar törümö basıp baralı,
 Kebin surap alalı,
 Eki coro çügürüp,
 Çant qalbaş süjünüp,
 Çay baladaş küjögüp,
 Çoço narap bişildap,
 Ajdap aicu nemedaj,
 Adtrandap süjünüp,
 Külümsüröp ajanıp,
 Külcorodoş cunaqın,
 Abasın basıp tajanıp,
 Külcorosu kep ajtat,
 Aylanajın Abake.
 Emne kördün dep ajtat,
 Qalçaqın sal sözümö,
 Ne köründü közünö?
 Emne kördün Abake,
 Batıraq ajtqın özümö,
 Uşutıp ajtıp alqanda,
 Korböş qaldıq çalıqanda,
 Kestelüb qalpaq ken şalbar,
 Kebimdi ajtar çaş baldar.
 Şajmatıy qalpaq ken şalbar,
 Şanamdı ajtar çaş baldar.
 Şaqan ajtama kebidı,
 Mandajdaqı tetığı,
 Qararıp turqas qalın baq,
 Qaroolonqon alma şaq,
 Tütündögön tünös baq,
 Tüntöjgön qara şına şaq,
 Tüptüü qandın şarı eken,
 Qarazqan şaar qaladan,
 Ber çaqında dalaadan,
 Ber çaqtı kördöş bölünüp,
 Çazqı kündöş körünüp,
 Çubın cıqtı bir top çan,
 Tsantı albaş boldum tan,
 Temir kijgen çoobu dep,
 Teleggi kijgen qızbi dep,
 Tentuş Cüreş özü dep,
 Telegeji bizbi dep,
 Badana kijgen qızbi dep,
 Bajqos Cüreş özü dep,
 Zoot kijgen çoo beken,
 Çorqo mingen qız beken,
 Çoruqtuu Cüreş özü beken.

Coloocu kişi biz beken,
 Kerbeci kelip qonqonbu?
 Kerektüü golum bolqonbu?
 Bazarcı kelip qonqonbu,
 Barqtuu çolum bolqonbu,
 Qaşqarlıq kelip qonqonbu,
 Qadimki çolum bolqonbu,
 Bazarcı bolso tlin al,
 Badarcı bolso çolqo sal.
 Coldu tozqon qız bolso,
 Izdegeni biz bolso,
 Kebin uqup qajra sal,
 Toltojdun qolu bolbosun,
 Çol tozdurıp qojbosun,
 Cınçoço qolu bolbosun,
 Cındap qudaj urbasın.
 Duşman bolup körünsö,
 Sumsajıp çoodan qacpaqın,
 Çoo bürüsü cunaqtar,
 Manasdan bayqa ajtpa dep,
 Andan beri qarasam,
 Almaluunun bojunda,
 Aqqan suunun bojunda,
 Qızarıp catır körünöt,
 Qırda tütün bölünöt,
 Qıjası körgö ilinet,
 Qıja tartıp qarasam,
 Qızıl terdik quşmaş eer,
 Qızıl atı körünöt,
 Aqarıp catır körünöt,
 Asmandan tütün bölünöt,
 Abajlap bajqap oitursam,
 Abajı köpcük aq biştan,
 Ajeldin atı körünöt.
 Kim ekenin bilip kel,
 Kimin barsan anın bar,
 Bir kişilik alın bar,
 Atdarına köz bolup,
 Birin minda qalınar.
 Mintip ajtıp qalqanda,
 Korböş qaldıq armanda,
 Qan corosu kep ajtat,
 Qanqorum abam dep ajtat,
 Şojqondu özüm şoq ele,
 Mindajqa ebim çoq ele,
 Men at çanında qalajın,
 Ajqajlaqan çoo bolso,
 Ajanbaj najza salajın,

Qınışlap ajtar kebin çoq,
 Qız kelinge evim çoq,
 Qız kelindin icinde,
 Cuquqandaj kep tapqan,
 Külcoro bajquş eptü ele,
 Qancoro munu ajtqanda,
 Kulcorosu kep ajtat,
 Küüstön töröm dep ajtat,
 Calqındı özüm calajın,
 Calıbaş qantıp qalajın,
 Körünüp turqan ürgöckö,
 Köz acqanca barajın.
 Azabım bolso köröjün,
 Açalım çetse ölöjün,
 Abikenin qaş telki,
 Ajaqlı muqur zeri bas,
 Arqaş çoq at ele,
 Aqını qatuu suu keise,
 Aqıp ölüp çürböjün.
 Azaptı mintip körböjün.
 Kör Köböğtüm sur telki,
 Ajaqlı muqur at ele.
 Aşuusı bijik too keise,
 Ucuş ölüp çürböjün,
 Buuruldu berci minejin,
 Bulumdu berci kijejin,
 Bu, çolumdu bilejin.
 Aqıp çatqan dajraqa,
 Ajanbastan kirejin.
 Tozup çatqan çoo bolso,
 İlacındaş tijejin.
 Arqaş çoor et minip,
 Çoldo ölüp qabajın.
 Mintip ajtıp qalqanda,
 Berbeşmin dep ajta alıbaş,
 Balanın köñülün qajtarbaş,
 Öküm öskön cunaqqa,
 Çumşasa tiktep alat dep.
 Berbese köönü qalat dep.
 Buuruldu berdi mingin dep,
 Bulumdu berdi kişgin dep,
 Buuruldu surap mingende,
 Bulumdu surap kişgende,
 Bararın Coro bilgende,
 Topculuqu bir toquş,
 Topculanıp alqanda,
 Corondo arman qalabl,
 Bu dünüjü çalqanda,

Aldınqı qeşt qarq alıın,
 Artqı qeşt çiq alıın,
 Kümbösten eki qaptalı,
 Temirden soqqoo aq qanqı,
 Qacqan elik coquş,
 Taj buurulqa toquş,
 Buuruldu minip bulquntup,
 Eri ölgöndöj çulquntup,
 Bura tartıp çalqanda,
 Bu dünüjü çalqanda,
 Körböğön çan armanda.
 Abaşı turup kep ajtat,
 Kep ajtqanda neni ajtat,
 Qaqılajın qaraqım,
 Qaraqım meni qaraqın,
 On ekinin özüñü,
 Çıqar çıqpaş çayın bar,
 At arıtıp mine eiek,
 At qadırın bile eiek,
 Ton tozdurup kije eiek,
 Ton qadırın bile eiek,
 Qıjaqtuu najza ala eiek,
 Qıjqırıp çooqo kire eiek,
 Qaraqaj najza ala eiek,
 Qacırip çooqo tije eiek,
 Çabdıqtın çajın bile eiek,
 Çalandap çooqo kire eiek,
 Çabdıqtın baarın ala kör,
 Capcan calqın cala kör,
 Burma temir som balta,
 Burup soqqon aj balta,
 Çonuna temir qırdaqan,
 Çamaqçılar ırdaqan,
 Bil terisin qaptaqan,
 Qaq ırqajqa septaqan,
 Adamdan bölök neineni,
 Mizi menen saşbaqan,
 Qoldon tajma bolot dep,
 Qoio menen cırmaqan,
 Tijgen çeri ırbaqan,
 Alçajqanda malçajqan,
 Başqa capsa ırbaqan,
 Başqa capqan adamı,
 Çaqında ödö bolboqon,
 Atımdan qalqan aj balta,
 Munu berip cunaqqa,
 Atımdan qalqan nar kezgen,
 Acuusı keise too kezgen,

Kömürünö cıdabaj,
Köp toqajlor çojulqan.
Körügünö cıdabaj,
Kök buqalar sojulqan.
Çapqanına cıdabaj,
Çandan usta qırılqan,
Suqatına cıdabaj,
Köldün suusu soolqon,
Aşağanda maşağan,
Tökör usta bölökpaj,
Çajl-qışl icinde,
Çatıp alıp çasağan.
Sirtına altın cögörgön,
Çolu küñü bolqondo,
Çobolonatuuqan Açıbaş,
Qoqujlap çürüp öñörgön.
Munur al dep qoluna,
Atamdan qalqan aq kelte,
Oozu orus ölümü,
Tübü Qıtajdın qızıl qırıl,
Ortosun kök çal ögötkön,
Oozu түbün tenetken.
Bejdaarat üjgö aspıqan,
Irmegenin çazbaqan,
Anqaj turu alqa baş,
Çaqaraq ooz alma baş,
Tütündön murun çan ketken.
Çandan murun çan ketken,
Üjdö tursı malındaj,
Asılıp çürsö çanındaj,
Atsan amanat çandin ermegi,
Aslısan aj dalıñın ajnegi,
Atıp çürse aq kelte,
Araq çetpej tüspögön,
Tuşaqcılı bir temir,
Tijgen çeri bir senir,
Qaroolu adam başındaj,
Oqu sajdın taştındaj,
Atamdan qalqan aq olpoq,
Munun çajın menden uq,
Bula salıp Bolotqan,
Buudajlıq qandan suratqan,
Altın menen kümüştü,
Arqlı terki sulatqan.
Keltenin oqu ketpegen,
Barandın oqu batpaqan,
Çeegine altın qaşağan,
Qaranın oqu çadaqan,

Aqfrekte qoş qalta,
Altı atar oq www.bizdin.kg
Atası başqa köp duşman,
Ajdıñın uqup qulaqan.
Ustándögü aq olpoq,
Anı cecip berdi dejt,
Atamdan qalqan sır najza,
Munun çajın ajtalm,
Unquzu bolot, ucu qurc,
Ucuna salqan qara qurc.
Aq qaraqaj sıjdası,
aq bolotton qıjması,
Kök qaraqaj sıjdası,
Kök bolotton qıjması.
Qoldon tajıp tüşöt dep —
Qoş qara qıl taqtıraqan,
Duşmandı közdöj baqtıraqan.
Ar türüü qılıp captıraqan.
On eki kişi somdoyon,
Çekendü köldö qılada,
Ağılduu tuuqan er Baqaj,
On eki küñü somdoyon.
Cırım menen captaqan,
Çelim menen eptegen.
Üc çıqactan septegen.
On eki türüü qırdaqan,
Otuz türüü sırdaqan,
Tijgen çeri irbaqan,
Tegeregin taartıqan,
Çeektete çetine.
Qulamıstı qoj kördü,
Qojqojyon suluu Qanıkej,
Qoqondon keigen aq sajt,
Attamandap sajdıraqan,
Aq elecek qıdırqan.
Munur al dep qoluna,
Astındaql buuruldun,
Abdan çajın ajtajın.
Atası toonun toburcaq,
Enesi köldün muz burcaq,
Muz burcaqtan tuulqan,
Taza tulpar buurul at,
Ojdo tuulup qumda öskön,
Qulan menen birge öskön.
Börü tili aradağ.
Qoş tujaql caradağ,
Asuuları bolottoj,
Çatqajaql qolottoj.

Qaşaq tış qadoodoj,
Qıllı tılı bülöödöj,
Çaraqant qabıqtaj,
Caldın üstü çabıqtaj,
Sekirgeni bürgöödöj,
Semirgeni sömböödöj,
Ken soorusu ketmendej,
Keberdej bolqon kökülü,
Közünö cenep kertkendej,
Çambaşının qoşqonu,
Qazan assa turqandaj,
Qazan qalqan taj buurul,
Ürgöncün suuzun burqandaj,
Sopoj qujraq som tujaj,
Soqmoqtuu kölük Taj buurul,
Arqar ajaq qulça san,
Boto borbuç ken sooru,
Bulcunu buqa mojnundaj,
Buura kökül öroq baş,
Buqa mojun maral baş,
Qardı salıq tajqan tös,
Orkücü bişik zeeri bas,
Öödögö salsa carcabas,
Tujaqında tuura çoq,
Çürögündö qara çoq,
Duldul mojun Taj buurul,
Tuuqan beenin dajni çoq,
Arqa butu çez bilek,
Tutam şıjraq callıqas,
On eki aj minsen aribas,
On eki asıj bolqonco,
Azusa süjköp qaribas,
Buuruldu min dep astınan,
Tuşıp berdi qanqoron,
Altı qat terdik bir çeldik,
Altı büktöp qapşırđım,
O düjnö ketken atamın,
Arbaqlna tapşırđım,
Çeti qat terdik bir çeldik,
Çeti büktöp qapşırđım,
Dezende qudıj on körgön,
Aqıret ketken atamın,
Arbaqlna tapşırđım,
Barqın corom tek ele,
Men qumar boldum Çüreke,
Aj balta alqın bilekke,
Buurul attan şırılıp,
Bulastaqan abandı,

Tamtandıstıp saıbaşın,
Cegip biröö turan. www.bizdin.kg
Sırındı şıstı, saıbaşın,
Çaş külüstön abandı,
Buurul attan şırılıp,
Qalender qılıp saıbaşın,
Abası bata bergende,
Çönöp ketti bolanıp,
Çoq opoldoj körünüp,
Buurul menen alqılıdap,
Çoo çaraqı çarqılıdap,
Bura tarta bergende,
Buta atım çerge çoq bolup,
Oq çilandaj toiqonup,
Tanoosunan bu çiqıp,
Ken qoltuqtan suu çiqıp,
Qujruqunap cuu çiqıp,
Salıp çiqtı beleske,
Eki çaqın qaranıp,
Qojqo tıjgen bürüddöj,
Oozu qurduın çalanıp,
Salıp bardı Külüstön,
Aq ijnektin beline,
Salıdaj qajqı cerine,
Aşa qojup qaruuılap,
Astındaqı buuruldu,
Abaj menen çabuulap,
Oozduq çajnap kör çajnap,
Qoloqoj tartıp bay çajnap,
Tanoosunun tütünä,
Qojondoj bolup burqırap,
Çoium äjööj çanqantı,
Coronun töböşündö çıraqırap,
Çol körö elek çay pala,
Çof körö elek boz bala,
Ulu çoldun tomunan,
Aq qıjanın ojunan,
Enkeçip qarap qakdı emi,
Entelegen cunaqın,
Eki körün saldı emi,
Ajqın dala sarı tüz,
Abajlap bajqap aldı emi,
At çiqılar anı çoq,
Bırs ertege çanı çoq,
Külüstön tuuqan cunaqın,
Cappaj turqın çajı çoq,
Astındaqı buuruldu,

Çalınan aştıp qojbosom,
Kestirdin üstü qan bolup,
Başınan möngü burulup,
Böjrogünön tuura suu,
Böödö kirip qoşulup,
qaraqaj qajta tal aqtıp,
Tübü menen tal aqtıp,
Çıqactardin b-ri aqtıp,
Türmögü menen cöp aqtıp,
Üzüktoj bolqan qara taş,
Suu түbündö qaldırap,
Ot küjgöndöj çaltırap.
Çaman kirip aştıptır,
Çar cetinen aq köbük,
Çaba qojup saltıptır,
Burulup tijgen çerine,
Muz turustıuq bere aştıbaj,
Munduu kişi çanına,
Munu körüp kele aştıbaj.
Başına zarıl iş tüşsö,
Çanına bende kele aştıbaj,
Aq calmalap ilajlap,
Andaqan kişi qudajlap,
Köbük bolup ilajlap,
Körgödm kişi qudajlap.
Çerdin booru ojulup,
Çaramdaj bolup qubulup,
Tegerenip öa aqtıp,
Tenezden qanca con aqtıp,
Imertip on aqtıp,
İlden qanca con aqtıp,
Aqıl qatuu körküröp,
Ademdin boju dürküröp.
Qabaein uqqan kerbender,
Qaladan çıqaj tijilip.
Qatıdap bende heckisiz,
Qanattuu ucup çetkisiz.
Abajlap qarap oitırta,
Alqandaj aral çoq,
Arqıraqan con suunun,
Kirgeninde qarar çoq.
Tegerete qarasa,
Tengedej bolqan aral çoq,
Tegö urqan con suunun,
Kirgeninde qarar çoq.
Öjüz-büjüz qıldırtıp,
Kecüü qajda dep sırtıp,
Qabar alar lql çoq.

Aj-qaranql tün körgön,
Körküröp aqtan con suu,
Menden başqa kim körgön.
Aj baltacı miqtisip,
Abakemdin çanına,
Qancorodon İqtuusup,
Mında keldim tınduusup.
Qancorodon qırduusup.
Suudan qantıp ötöm dep,
Ujalbaj qantıp ketem dep,
Bardınbl dese abama,
Ne dep çoop ajtam dep.
Barbaj qoj som biler dep,
Baja bergen batası,
Kecpej qoj som biler dep,
Kesirettüü abamdın,
Kecegi bergen batası,
Maqan qajdan tijer dep.
Ojonu aştıp külcoro,
Öjüz çaqın qaradı,
Qızıl körgön tügöür,
Közü ottoj çanadı.
Aqundun qızı Aj cürek,
Aqboz bee sojdurup,
Qaşqardan kelgen çajdozdu.
Alıp keliş qojdurup.
Otuz kelin otuz qız,
Ortasunda Aj cürek,
Ojundun başı qızıl qız,
Ordodon çıqqan uzun qız.
Toptun başı Tolqonaj,
Ojnoqtoqon aj salqın,
Çandın qızı Qanıçan,
Meltiregen suludan.
Köcköndögü körktüüdön,
Kök sülösün börtküüdön.
Atlas köjnök Alınqan,
Qarabajdın Qasıke,
Qaşqa tuuqan qara bet.
Ar çorıqu köp qızdan,
Başqa tuuqan qara bet.
Sorıqtun qızı Aqılaj,
Şoodurqan çaspiraj,
Aqılbeğtin Aq bermet,
Açikenin Aq şerbet,
Qadikenin Qasıçan,
Aq qılqanı bactın çan.
Burala başqan Burulca,

Bulasta-yan Qaılıca,
 Oqotordan icinde,
 Aştiqcinin kir mojuu,
 Ajda kelip qalıptır.
 Suqatcinin suqalaq,
 Suudan baliq qubalap,
 Bulda kelip qalıptır.
 Sumbattın tuuqan Tinim qan,
 Suusar börtütü Urumqan.
 Murunqu köp suludan,
 Bir talaj qız az bolup,
 Borunun bajqap qarasan,
 Kelgin-kelgin qaz bolup.
 Çar başında çardanıp,
 Qantip kecer eken dep,
 Çaz balaqa tandanıp.
 Qajra tarta berüügü,
 Qatın qızdan ardanıp.
 Qancıqtar qaldı çardanıp.
 Tegerene qarabaj,
 Dentızden çanın ajabaj,
 Qıdırats qarabaj,
 Qızdı körgön tügöngür,
 Qılca çanın ajabaj.
 Çardıñ başın uratıp,
 Suuqa kirdi curatıp.
 Taş urqandaj culp etip,
 Kirgen çerden çoqolup,
 Sürdügö tüşüp onolup,
 Süzüp barat şarqırap,
 Qaalqadaj qasqa tiş,
 Aj tişgendej çarqırap.
 Ballıqtaj qılıp süzdürüp,
 Batırılıqın mindan bil,
 Bel qırcoodon ozdurup,
 Toodaj bolqon buurıldu,
 Tomuqtaj qılıp çasırip.
 Buu aralaş sarı suu,
 İjiq çaldan aşırip.
 Qujuşqanqa çılışıp.
 Baqalegi malınıp,
 Baabedinge çalınıp,
 Etek çenin cılınıp,
 Entelegen tügöngür,
 İljaaqa çalınıp,
 Qoldo qudaj qoldo dep,
 Qoço saat cöldö dep.
 Cöldö qudaj cöldö dep,

Çön bergenim qoldo dep,
 Qoldocusu çasme
 Cöldögöñü Aq - yen,
 Atakem Manas qoldo dep,
 Arbaqı zırır qoldo dep,
 Aq bolotun dat alıp,
 Adis bolqon tügöngür,
 Aqınin közdöj matalıp,
 Kök bolotun dat alıp,
 Könüp qalqan tügöngür,
 Or çaqına matalıp.
 Suu üstünö aralıstap,
 Qajıp beje Taj buurul,
 Suu tılıbünö cökpögön,
 Qajlıq bele Taj buurul?
 Tuura süzüp aralıqan,
 Ballıq bele Taj buurul?
 Muz kelise suudan curaqan
 Boudandıqtın bilgende,
 Buqardıñ qanı sarıqan.
 Aqcasına çıdabaj,
 Altı şaar buqardan,
 Allım salıp çıñmaqan.
 Aqca ber dep çılmaqan,
 Alqanqa kücü çetpegen.
 Abakem minip alqanda,
 Qacan bende ep degen.
 Suudan cıqtı qılıt etip,
 Altın taqa kümüş miş.
 Tört ajaqta cilt etip.
 Bulqarı terdik kön çeldik,
 Burcunan suusu çorqolop.
 Aram ölgön tügöngür,
 Buta atım çerge çorqolop.
 Manqan-manqan bastırıp,
 Cöldön cetin qardırıp,
 Çolum ajdöj köbüktü,
 Çol üstünö cacıtırıp.
 Suudan cıqtı qılııldap,
 Sari çarqaq qandaqılı,
 Baqalegi bilcildap,
 Çorqolaj basıp bürüstöp,
 Barqan sajn çürüstöp.
 Alqan eken cindi qul,
 Bar şajmanın kümüstöp.
 Qaraqan kişi oqondoj,
 Qara saat balanı,
 Qaraqtap aisa tunqondaj.

Astın qarap aqçandap,
 Arqasın qarap qılçandap,
 Qalsın tik kötörüp,
 Qujruqun çerge cubaltıp,
 Qazandaj sooru kömörüp,
 Qasqandaj beli tüşülüp,
 Çal qujruqu sujulup,
 Qız kelindin baarisın,
 Çaldırap çandan tünüşüp.
 Esigine qız cıqpaı,
 Catırına üjülüp,
 Catırdın tuura betine,
 Qızdardın berki cetine,
 Salıp kirip barqanda,
 Körböğün çan armanda,
 Saqç qojqon sarı qız,
 Qabarçı qojqon qara qız.
 Qajra curqap qaldı emi,
 Sözdü baştaş keş ajtıp.
 Qabilandın közübü,
 Qaq Semetej özübü?
 Çer dep kelgen çerinbi,
 Çe bolboso eçke,
 Ercitip kelgen erinbi?
 Caqır taştın bulanbı,
 Caqırıp kelgen köjönübü,
 Ajısa keptin izibi,
 Aq sunqardın arlını,
 Tejastan kelgen kişibi?
 Atının mojnı alçaqtap,
 Ajvandan türkün miniptir,
 Sadaqtın mojnı capeçqtaj,
 Cıçactın türkün üiptir.
 Qızıl tükü çünündöj,
 Külğönü qızdın ünündöj,
 Qırqool çündüü qız ündüü,
 Qızıl cıraq nur çüzdüü.
 Qızıl cıjkıl çaş bala,
 Qızıl buurıl at mingen.
 Qı qujruqun sart tüşgön,
 Kirip keldi minake,
 İyenesen eçke.
 Eşike cıqıp qara dep.
 Qızdar munu taanıbaı,
 Kelindin baaris keketip,
 Qızdın baarin dekitip.
 Ebiregen qara bet,
 Ebirebej eegin bas,

Çabıraqan qara bet,
 Çabırabaj qaçın bas,
 Şibir-kübür qılqantın,
 Şınqıldaşıp külgenin,
 Meni şıldın qılqantın,
 Başın ketet qaşla,
 Uşu kelgen çaş bala,
 Şaqıldaqan boz bala,
 Semetej andaj çan emes.
 Çenil çigit al emes,
 Çetip kelcü bala emes,
 Anıq özü bolqondo,
 Eçen Cüreş oncu emes.
 Ajtqanım çalqan bolboso,
 Aida özü bilbese,
 Talaq qılıp buttarın,
 Taştap kelip çurttarın,
 Pajqambar aq, dini aq,
 Beçinde qalıp altın taq.
 Meltiregen tozoqton,
 Çanımdı azat qılam dep,
 Qaçıp kelgen oşol qaç.
 Aq bolotton toquluu,
 Aziz qandın Almanbet,
 Qaq oşonun tuqumu.
 Külçoro kelip qalqandı,
 Attanıp cıqsa aq çoltoj,
 Atışqan çooq san qoldoj.
 Qazatqa cıqsa aq çoltoj,
 Qaçırqan çooq san qoldoj.
 Aj balta altın eli eki,
 Abasinın çanında,
 Altı san qoldoj mederi,
 Qancoro menen Külçoro,
 On ekide tabıdır,
 Ojundun külör qaçıdır.
 Qara bet kebi çalqandı,
 Qancoro menen Külçoro,
 Oşolor kelip qalqandı.
 Şibir-kübür qılba dep,
 Şınqıldaşıp külbö dep,
 Şır aldırıp saıba dep,
 Çımrıqantıp keş ajtıp,
 Çinı menen bek ajtıp.
 Şirın surap aldı deşit,
 Aqun qandın Aj rürek,
 Ar borumun ajtaşın,
 Bozoqo mandaj boto köz,

Mojmoluqun arqar kōz,
 Kümüy marun qolon cac,
 Qoş qarqıra kerme qaz,
 Aqaq tıştış qışma qaz,
 Alma mojun tüşmō bay,
 Aq qocqordoj manqajıp,
 Aq maraldaj danqajıp.
 Acılısa beſi çarq etip,
 Altından söjkō bir tutam,
 Omuroodo şarq etip.
 Kökürögündō çajılıp.
 Totu quştun qujruqun,
 On eki türübü sajlınıp.
 Ortotluq qılıp tumarca,
 Sarı altından taçınıp.
 Qavhar menen çaqutdar,
 Qıjal qılıp çaptırıp.
 Saramçalı oğondo,
 Çamaqat körüp çaqtırıp.
 Otō belı majlııp,
 Çekenge butu çalııp.
 Kömkörmō qunduz kemcet bōrk,
 Kök çelkede qıjajıp.
 Külcoronun qaşına,
 Basıp cıqtıl sujajıp.
 Arqasında Aqlıaj,
 Atlas köjnök şundurap,
 Arqardaj közō çoodurap.
 Çez qomuzdaj şanqılıdap,
 Ms Mas bolqondoş şaqılıdap.
 Coocun bala ekensin,
 Çolun bolsun cıraqlım,
 Qajdan kelgen balastın,
 Qızıl buurul at minip,
 Qıl qujruqun şart tüşüp,
 Qılıq çerden cıqlıpın.
 Tal bojun qarasan,
 Solquldağan cıblıqın,
 Quva çülün çaş bala,
 Qaj qalaqa barastın.
 Qandaj qurqan balastın,
 Al çajındı ajta qoj.
 Armanda ölüp qalastın.
 Aralap kirsen ölösdün,
 Atajl qorduc körösün.
 Çönündō ajtıp bajar qıl,
 Qajıl çaqtan çürösün.
 Adebı çoq çaş bala,
 Qandın qızıl qaşında,

Qa. İllıqtap külsün,
 Aqundun qızı Aj çürek,
 Qarolcusu qaşında,
 Kemcet bōrkü başında,
 Qaraqım col çürüpsün,
 Baş kişindi ajı bactım,
 Aqundun qızı Çürekten,
 Astınan adam ötpōğün,
 Asılı tuura ketpegen.
 Erkek adam ötpōğün,
 Aq betin körgün adam zat.
 Körsöm dep qajta degdegen.
 Qaroolcusu sandan köp,
 Entelebej qarqım,
 Bactmırağ süjō dep.
 Aqlıaj mintip sıtqanda,
 Atdın başın burda emi,
 Men qacqın desen qacqıfamnı,
 Qatın qırqa qalqasında.
 Qanduu qara qaqırtımın.
 Qandan kelgen eicimin,
 Qajqoolıqo kelgen cencimin.
 Qanzaadaqa qoşcumun,
 Qan aralay qoşumun,
 Öz kütündō qarş bet,
 Qajıl desen oşomun.
 Tura qalıp oqtolup,
 Melliregen Begimcan,
 Qojnuna qolun saıdı emi.
 Qorozdoj bolqon moşunanan,
 Qolun arta saıdı emi.
 İjiktej bolqon aq emcek,
 İmere qatınap qaldı emi.
 Muna şunu körgöndō,
 Aqundun qızı Aj çürek,
 Ardanqandan ölbōdü,
 Ölbōj tırıū qalıadı,
 Arqa cacın bulajtıp,
 Aq tamaqlın qarasan,
 Aq şunqardaj qıajtıp.
 Acuusu kelip ecılıp,
 Ajtqanına acınıp.
 Altın mejiz şirin söz,
 Astalap ajtıp cacılıp.
 Qızdı körüp qılıqtap,
 Qırqıjek qıstaj şıqlıdap.
 Adepsiz özüp qutarap,
 Qızdı körüp çutunap.
 Qojnuna qolın salastın,

Qandaj bejbaş balasın,
 Ba çorugun qojboson,
 Bir bulaşqa qalastın.
 Atamdın aıl Aqunqan,
 Qaroolcusu başımda,
 Qandın qızıl qaşımda,
 Ölüp ketpe cunaqım,
 Çubarımbek bolup çastında.
 Böödö ölüp qalastın,
 Aqlın qışqa çaş bala.
 Azapqa bayın salastın.
 Erkin süjlöp oozun şoq,
 Ermek qılar kişin çoq.
 Bejbaş süjlöp bozun şoq,
 Bejpaj qılar kişin çoq.
 Qайдan çürgön balastın,
 Mıanındı ajtıp bajan-qlı,
 Qajstı çaqqa barastın.
 Külcoro turup kep ajtat,
 Kep ajtıqında dep ajtat.
 Kece balıruu köldün başınan,
 Ala köldün sazınan,
 Aq şunqardı qacırip,
 Suroo salıp kejemın.
 Aq şunqardı bir cetin,
 Cüreklenden körömün.
 Aj cürek artıq çenesin,
 Aq şunqar çoobun beresin.
 Andı Cürek kep ajtat,
 Adebstiz bala dep ajtat.
 Şunqar degen emine,
 Çene degen emine,
 Söz ajtasın tim ele.
 Çolooçu bolson el mına,
 Başlanqan bejbaş men mına,
 Senin özün kim ele.
 Men söz surajmın tim ele.
 Tıp atandı tırıp ajt,
 Tübünön bajqap bileli,
 Coq atandı özün ajt,
 Qaq ele qara közün ajt.
 Öz atandı qatpaj ajt,
 Elımdęgi çaqşın,
 Atam dep atın satpaj ajt.
 Atan tendüü er bolso,
 Çayıp ajtıp ne pajda...
 At suramaş sünnöttön,
 Er suramaş kelbetden.
 Söz suramaş izatdan,

Emi Külcoro kepti başadı,
 Tamaşa kepti taştadı.
 Çene körbögönsüp kep ajtpa,
 Qanter eken dep ajtpa.
 Ken Talastın bojunan,
 Ala köldün ojunan,
 Aq bula bolup burulup,
 Aq quu bolup qubulup,
 Aq cabaş bolup cıltıldap,
 Qara suuda qıtıldap,
 Bir körsötüp özümö,
 Üc körsötüp közümö,
 Aq şunqar salqan qol uşu,
 Atđanıp cıqıp artından,
 İzdep kelgen col uşu.
 Tegimdi tergep söz surap,
 Meni teksiz kişi dedinbi,
 Menin qalqımdan qajqı çedinbi?
 Qalqımdan terip söz surap,
 Meni qalqıstız kişi dedinbi,
 Menin qalqımdan qajqı çelinbi?
 Çeribiz kenqol ken Talas,
 Qalqıblız noqoj er Manas.
 Ulu atabız Böjön qan,
 Böjön qandan Çajanqan,
 Çajan qandan Qara qan,
 Qara qandan taraqan,
 Qadırlıu Çaqıp balastı,
 Çajdarı tuuqan er Manas.
 Er Manastın balastı,
 Çetim qalıp çetilgen,
 Aq bolotdoj ketilgen,
 Manastın uulu Semetej.
 Semetejdin inisi,
 Sen tanısın qara bet,
 İnisi emej kimisi,
 Öz atamdı ajtajın,
 Bajqambar aq, dini aq,
 Beçinde qalqan altın taq,
 Tozoqton azat bolom dep,
 Qacıp kelgen oşol çaq.
 Altın ajdar çoq belboo,
 Aziz qandın Almanbet,
 Almanbettin tuqumu,
 Anıqtap bilgin uşunu.
 Abakem alımın dep atđandı,
 Aj cürek sendej sulunu.
 Aq şunqardıñ artınan,
 Aj cürek çene dartınan,

Azıq alqan altı bee,
 Qoş çüktögda tört çorqo,
 Qoştoqonm on tört at,
 Attanıp cıqlıq übek zat.
 Arca toru buudanqa,
 Ajaqtaj kebez bajlatıp,
 On tört külük ajdatıp.
 Bügündön qalbij baram dep,
 Aj cürek seni alam dep,
 Duşmanqa bolsun küjüncü,
 Çeneke saqan süjüncü.
 Anda Cürek kep ajtat,
 Qan quzqan bala dep ajtat.
 Ataj kötök ne dejsin,
 Semetej teni men emes,
 Menin tenim sen emes.
 Ataşqan küjööm Cinqoço,
 Semetejden kem emes,
 Çetelerge tööm bar,
 Atam bolup ataşqan,
 Cinqoço degen küjööm bar.
 Altından soqqon erim bar,
 Alamın dep talaşqan,
 Çedigerdin bajaqı,
 Toltoj degen çeenim bar.
 Er Toltoj senden kem emes,
 Tajeçesi Cürekti,
 Tartdırıp qojcu er emes.
 Toltojdon qorduq körösün,
 Cinqoçodon ölösün.
 Artında qalın qolun çoq,
 Aj Cürek alar çolun çoq.
 Uşu çerden qajtıp ket,
 Bul sözümdün barısnı,
 Semetej attuu abana,
 Tökpöj cacpaj ajtıp ket.
 Anda Coro kep ajtat,
 Aqundun qızı Aj cürek,
 Bul kebini it uqsun,
 It uqpasa kim uqsun.
 Toltoj menen Cinqoço,
 Aq şunqar berse salabı,
 Ataşqanı Aj cürek,
 Seni aldırıp, abakem,
 Qur talaada qalabı?!
 Atqanın çasbas mergen er,
 Ajtqanı qabil kelgen er,
 Capqanın çasbas balban er,
 Dalajqa qırqın salqan er.

Aq kelte ünü atqanda,
 Qatuu ajqlırıp abakem,
 Ünü kelip cıqqanda,
 Toqtocu Toltoj alıbı,
 Şıqajdın uulu Cinqoço.
 Cıdap turcu çanıbı,
 Ujalbas ultan betibı,
 Uruşa turqan kötübü?
 Uşu kepti çeneke,
 Semetej uqup qalbasın,
 Qalqına durböön salbasın.
 Aqun qandın törünön,
 Seni aq bilekten albasın.
 Astındaqı buurulqa,
 Qır arqaqa salbasın.
 Erke çenem Cäcikej,
 Aşqanaqa kirgizip,
 Aşmacı qatın qıbasın.
 Külcoro munu ajtqanda,
 Qızıl tumsuq quu tumsuq,
 Qandaj qurqan bala dep,
 Qılqan işi cala dep,
 Qatın qızdın baarısı,
 Qatqlırıp külöş qaldı emi.
 Munu mindaj qojolu,
 Belestegi törögö,
 Qajtıp emi keleli.
 Özün körgön coñ durbü,
 Caqaraqın imerip,
 Cıdap közgö çiberip.
 Öndop qarmap imerip,
 Opoldu közdöj çiberip.
 On közünö saidı emi.
 Oolçup qarap qaldı emi.
 Arstan tuuqan Külcoro,
 Dajranı kecip barqanin,
 Qatın qızdın icine,
 Aralap Coro qalqanin,
 Bektin qızı Begimçan.
 Mojnuna qolun salqanin,
 Qorozdoj bolqon mojnuna,
 Qolun arta salqanin,
 Körö qaldı cunaqın,
 Şaj buudanqa taqa urup,
 Qancorolop caqırıp,
 Aşlıqandan kep ajtıp,
 Atdardı toqu dep ajtıp.
 Aq çoltoj tuuqan Külcoro,
 Aj cürekteap alqaabl.

Aj cürək Coro bürigip,
 Aşam tozup qalqanbil
 Ce, aştan keblim qalqanbil,
 Keremettü berenim,
 Kelerim bilip alqanbil,
 Keşip turup qalqanbil,
 Uruşaj çoldon asılı,
 Cinqoço menen Toitojdu,
 Corom ujat qılıp salalı.
 Aq şunqar qacsa çolundan,
 Aj cürək tozso çolundan,
 Aldırıp işem Toitojço,
 Corom manuşja bürükün çorundan.
 Cürü Corom baralı,
 Qudodon cıqan qızlar men,
 Qınoş qumar qanalı,
 Aqımdun qızı Cürək men,
 Şapı qudaj alalı.
 Mantıp aştıp semetej,
 Abikenin qaq teiki,
 Alıp kelip toqutup,
 Alısta cürüp qanqorun,
 Cinqoçonu qorqutup,
 On dört atdı çajlatıp,
 Qancoroço aştatıp,
 Asaba qoido qalqıldap,
 Miltıçı çonda çarqıldap.
 Mendaj çaqın qarasan,
 Kebezdeş bolqon aq kökül,
 Aşmandı kördöş qıaşqıtap.
 Batırnıq cürüş bulastap,
 A. degence bolbodu.
 Özü körgön Urgünçö,
 Qancoro menen qanqorun,
 Çetip keidi çagındaş.
 Suunu kelip qarasa,
 Çibirin tülkü çojloboj,
 Çibir salsı bojluboj,
 Hecemin degen adam zat,
 Öböymös dep ojluboj.
 Adirin tülkü çojloboj,
 Arqan salsı bojluboj.
 Aqlın körgön adam zat,
 Aqımdın dep ojluboj.
 Surnaj tartıp çez najdan,
 Suu aqpaqan ken sajdın.
 Suular aqıp qoşulup,
 Başınan möngü buzulup.
 Cimıldıq tartıp çez najdan,

Ciml urunlu ken sajdın.
 Suunu körüp cunaşın,
 Baabedin aştıp bir sajdın.
 Başınan möngü buzulup,
 Ajaqlınan sarı suu,
 Aqıp kelip qoşulup.
 Aqını qatuu kürküröp,
 Adamdı boju dürküröp.
 Çürögü çoq adandıq,
 Damballına bürktürüp.
 Eki ceti appaq qar,
 Tijgen çeri çar bolup,
 Munu körgön adam zat,
 Kecü tappaj zar bolup.
 Ken dünösü tar bolup,
 Toqtolup bajqap qarasa,
 Toodoş bolqon toqon bar,
 Bara tüşüp burulup,
 Çajnaj tüşüp tögölüp.
 Çatqan üjdöş ballıqtar,
 Suu üstündö körünüp.
 Körüp turup bendenin,
 Közünön çayı tögölüp.
 Çatqan eken çon Örgönc,
 Çalanqıctaj körünüp.
 Uşu suunu körgöndö,
 Qambardın uulu Qancoro,
 Kelgenine ökünüp.
 Bastıra albaj sandalıp,
 Abake dep çalbarıp.
 Bügün minda çatalı,
 Kecünü miqtap calalı.
 Kecüddön qabar alalı.
 Aqımdun qızı Cürëkke,
 Erten kecip baralı.
 Ce, bolboso abake,
 Kijimdin baarin ceceli,
 At çajdaqtap keceli.
 Aqını qatuu çon dajra,
 Aqızbaj qojbojt asılı,
 Qancoro aşı aştqanda,
 Abası turup munu aştat.
 Suu bolqon kijim qarqocu,
 Suudun qorqup turbaç.
 Çay bala kecken dajradan,
 Keceşimin dep qacqanı,
 Aqlından şaşqanı.
 Atanın armanı küñü bul,

Aj qaranqı tünü bul,
 Açal çetip kün bütsö,
 Kirgizbej qojbojt qara kör,
 Tobokel dep aldaqa,
 Tartınbastan çüre ber.
 Mandaj çaqta cutunup,
 Külcoro qarap turbajbı,
 Dajradan qorqup kecpesem,
 Abandı qudaj urbajbı.
 Qara bet şıldın qılbejbı,
 Cüreke şıldın bolqonco,
 Suu túbünö cögöjün,
 Tumsuqu çoq quu coro,
 Bu körökcö öljün.
 Açalım çetip kün bütsö,
 Aida taala qudiret,
 Amanatın berejin.
 Azalda taqdır bujursa,
 Aqundun qızıl Cürekdin,
 Ajnektej közün köröjün.
 Çaratqanqa kep ajtıp,
 Saa merdenim dep ajtıp.
 Attardın basrın sabadı,
 Aqın suuqa qamadı.
 Qajra tartıp qacpadı.
 Baqaj qandın boz çorqo,
 Erkektej bolup baştadı.
 Suudan qorqup Qancoro,
 Çürögü cıqqa çazdadı.
 Manastın uulu er Semen,
 Suuqa kirdi curatıp,
 Danqandan candı buratıp.
 Kirgen çerde çoqolup,
 Sürdügö tüşüp onolup.
 Baqalegi mallnıp,
 Baabedinge çalınıp,
 Etek çeni mallnıp,
 Eşenderge çalınıp.
 Qoldo qudaj qoldo dep,
 Atam Manas ondo dep,
 Oop bara çatqanda.
 Qaq telki suuqa batqanda,
 Alda kirip oozuna,
 Tobo kirip sözünö,
 Qacan tobo qılçu el,
 Qoçonu körsö urcu ele,
 Çaqlıp qandı çalmağan,
 Abikenı ajmağan,
 Küböştü körgö kirgısken.

Kök çaldıqın bilgısken,
 Qoldocunu erçipen,
 Tübü menen tuqumú,
 Ölgön sajnı örcögön,
 Ötkön Manas tuqumu,
 Aq bolotdon toqulu.
 Araq menen bozonu,
 Aralata aşaaqan.
 Çiştirma çaştı çaşaaqan,
 Mundan murun cunaşın,
 Allısqa sapar çüre elek,
 Saj buudanqa mine elek.
 Aqını qatuu darıjana,
 Çan ajabaj kire elek.
 Duvana kelse turbaqan,
 Turup salam libaqan,
 Qoço kelse turbaqan,
 Turup salam qıbaqan,
 Qoço körsö şajlaqan,
 Qoıu butun başlaqan.
 Duvana eşen körgöndö,
 Qaşaqlıp qarap turcu ele,
 Qara mürtöz tögöngür,
 Qacan tobo qılçu ele.
 Tobo qılıp oozunan,
 Çalın cıqlıp közöndön,
 Külügün sanap küölöndüp,
 Külcoroqo süjlonüp.
 Astımda buurul atım çoq,
 Aldadan başqa darım çoq.
 Zamana tüstü başıma,
 Çanımda külös bastır çoq.
 Cürekten başqa darım çoq.
 Abajlabaj ötközüm,
 Atandın körü düjnö boq.
 Ajadaqanım on tört at,
 Bir buuruica bolbodu,
 Aldımdaqtı Qancoro,
 Külcoroco bolbodu.
 Suunun piri illıjas,
 Cılbırınan aıdı emi,
 Suudan süjrop qaldı emi.
 Ojüzgü qızdın basrısı,
 Çar başında çardanıp,
 Cac moncoqu şaldırıp,
 Aj cürekten kep surap,
 Ajta qojcu dep surap.
 Semetej degen uşubu,
 Kece aılıp kelgen bundaştı.

Oso uşunun quşubu.
 Cunaçoço degen bek eken,
 Cınıqal çezdem bek eken,
 Oşol çezdem turqanda,
 Aqılduu eçem Aj cürek,
 Tıbejmin deerin ep eken,
 Qırdın baarı külsüşüp,
 Semetejdi körüşüp,
 İsnışip bejbaqtar,
 İtanına sıjšıp.
 Añıbtız birge qonso dep,
 Manastın uulu Semetej,
 Alqan çarım bolso dep.
 Az qana ojnop külsöm dep,
 Armanstız bolor men bejbaq,
 Eñbtız birge çürsö dep,
 Qırdın baarı şattanıp,
 Semetejge tandanıp.
 Qırdardın baarı meñtrep,
 Mar bolqondoş endirep,
 Oşo kezde qanqorun,
 Eki işinin mürşügü,
 Eki kipi qanqondoş,
 Eki betin qarasan.
 Eki dıñqıl tojqondoş,
 Tolquunı suunun şarındaş,
 Kendigin körsön Talastaj,
 Keñbetin körsön Manastaj.
 Qacırqanı çolborstoş,
 Qajısqanı albarstoş.
 İnal çajın aptaptaj,
 Şunqu aırdın şamaldaj.
 Şırın körsön qanqordun,
 Qacı çıqqan qamandıaj,
 Mandajına qarasan,
 Qara qaşqa tınardıaj,
 Bütköş boşun qarasan,
 Solqo çıqqan manardıaj,
 On böjrdü büş etse,
 Ojrotqo buzuq salqandıaj.
 Duşmandın belı sinqandıaj,
 Tuuqandıñ könlü tinqandıaj,
 Qatın qızdın baarısı,
 Betine cıdıp tura albaş,
 Baatırdın uulu qanqorun,
 Şundan cıqtı barq etip,
 İleleı qıztaj çarq etip.
 Küñgün sinap küñlönüp,

Baatırıp keldi rügöngür,
 Külcoroço süjlonüp,
 Namızından ölböjsün,
 Qajta qabar berbejsin,
 Ardıñqandan ölböjsün,
 Ajtıp çoop berbejsin.
 Çoldu qaean calastın,
 Çoobdu qacan alastın.
 Çobolonduu balastın.
 Çoldo çürgön qız bolso,
 Solquldap ojnop qalastın.
 Tegi çürüp tügöngür,
 Abandı bir baalaşqa salastın
 Kecünü qacan calastın,
 Kepti qacan alastın,
 Kesirişü cunaq balastın,
 Boşo qazqan qız bolso,
 Bolquldap ojnop qalastın,
 Qan Aqunduş şarına,
 Qacan qabar salastın.
 Selkincek tepken qız menen,
 Selkildep ojnop qalastın.
 Sendej eser bala çoq,
 Qudaj seni uratqo,
 Erdin çoodon qacqanı,
 Aqılınan şaşqañı,
 Kötörüp qojıqon üjün çoq,
 Köñüllüm tapqan nemen çoq.
 Qandan uqqan kebin çoq,
 Qadırlap turqan çajın çoq,
 Ajılqa tojdu sojdurup,
 Beñen qılqan çajın çoq.
 Aqun qandıñ dolusu,
 Bizden qantula turqan çajın çoq.
 Cürü Corom keteli,
 Munda turup neteli,
 Anda Coro kep ajtat,
 Asıllım aba tura tur,
 Arzımdı ajtam uqa tur,
 Atıñdın başın bura-tur,
 Çez icinde qolo çoq.
 Abake senin bul çerde,
 Astına tüşcü noqoj çoq.
 Ataş Msnas qabıllan,
 Ombunu caşp olço alqan,
 Ortosun büzüp çol salqan.
 Orustan allım köp alqan,
 Astıñdan tozup kelgeudej,

Aj sajn' alim bergendej,
 Onçoqoj murun cunqul köz,
 Orustun qalqı munda çoq.
 Altı şaar Ançijan,
 Ajaql' çaql' Samarqan,
 Tuurası Taşken Namangen,
 Ortosu Qoqon Marqalan,
 Ançijandin Sinci bek,
 Ajda alim bergendej,
 Anın çurtu munda çoq.
 Attanıp cıqlıp alışqan,
 Orusqa qarıl cablışqan,
 Körüşkündü calışqan.
 Aldındı tozup kelgendej,
 Qabarın uqup allıstan,
 Qırqızdın çurtu munda çoq.
 Ölonün ajtıp canırqan,
 Abanın qoşup çarırqan,
 Erkin küllüp ojnoqon,
 İlenin suusun bojloqon,
 Qazaqtın qalqı munda çoq.
 Tartınbajbiz ajtudan,
 Qol aldında kişin çoq,
 Bul çerde turqan bizderge,
 Acuu qllar işin çoq,
 Çolqo mingen on tört at,
 Çoluqarın er Toltoj,
 Ataşqanın Aj cürek,
 Aldınan cıqlı oşondoj,
 Qacırqanın aq şunqar,
 Qazatqa mingen Kök tulpar,
 İzdegenin Aj cürek,
 İseagenin bir qudaj,
 Asınqanın aq kelte,
 Atışarın Cinqoço,
 Ensegenin Aj cürek,
 Aldından tuura cıqqan son,
 Kimge qabar salasın.
 Kimdi izdep tabasın,
 Qacırqan qusun qolunda,
 Qadırlıu çenem çolunda,
 Aq şunqar tapdıñ salıp ket.
 Aj cürek taptım alıp ket.
 Suluuluqu şumbatdaj,
 Arzın menen qımbatdaj.
 Cacıkejce bolbosı,
 Köñülünö tolbosı,
 Albasın dep ajtıp ket,
 Qalacaq küjöd alsın dep,

Aquñ qanqaz ajtıp ket.
 Külcoro munu ajtaında,
 Abandı qudaj oadodu.
 Ajtar kebin torqodu.
 Çırqap çatqan çerimden,
 Çırqaldıu noqoj elimden,
 Caqlırıp Cürek qozqojsun,
 Qozqoqonqo çarasa,
 Qol quşurup tozbojsun.
 Ojnop çatqan çerimden,
 Ordoluu noqoj elimden,
 Ojron Cürek qozqojsun.
 Qozqoqonqo çarasa,
 Qol alıp meni tozbojsun.
 Törönüz munu ajtqanda,
 Anas Cürek munu ajtat,
 Çolooçu kişi çol menen,
 Coocun kişi sıj menen.
 Adam uquq^o kep ajtıp,
 Aqundun qızı Aj cürek,
 Alasa çarım dep ajtıp.
 Toltoj atduu çeenim bar,
 Cinqoço atduu erim-bar,
 Manastın uulu cunaqın,
 Cinqoço toltaj degende,
 Cındap acuu keldi emi.
 Şıpıldap süjlöp berdi emi.
 Abıdan acuu keldi emi,
 Ajqırıp süjlöp berdi emi.
 Aqundun qızı Aj cürek,
 Aq şunqar berci ketemin.
 Aj cürek alıp netemin,
 Çolqo qazan asqan kün,
 Çolooçu çolun tozqon kün.
 Kerüñgö qazan asqan kün.
 Kerbenç çolun tozqon kün.
 Tişi buudaj bolqonco,
 Cacı qudaj bolqonco,
 Aq tasma qamçı sıdırıp,
 Er izdejsin qıdırıp.
 Saamaj cacıñ aq bolqon,
 Atasınñ türündü,
 Köp oturup zak bolqon.
 Şunqarım berci ketemin,
 Seni alıp netemin.
 Ketmek tursun kenqolqo,
 Bägündön qalbaş çetemin.
 Qarıl desen qarıl de,
 Qalıl desen beşbaqtı,

Qan Manastın çayında,
 Maqai çam başında,
 Ken ürgünetü çayında,
 Köp olcoqo batqanda,
 Altın taqtın üstündö,
 Aqun qan atam çatqanda,
 Qadrların körgöndö,
 Qalmaqın alqan olqonu,
 Qamalıq cenep bölgöndö,
 Altımış emi nar alıp,
 Aq qarçunqa sar alıp,
 Altımış coruo ajdatıp,
 Başına kebez sejjatıp,
 Senin atın qan Manas,
 Bel quda bolqon çeri bar.
 Alında turqan Cüreittin,
 Qarı turqan ebi bar,
 Qan atın Manas Aqun qan,
 Quda derken kebi bar,
 Arbaq bata debese,
 Cinqoço Toltoj çeenim bar.
 Qarındaqtı bejbaqtın,
 Qarı turqan ebi bar.
 Altı birge qol bergin.
 Altı çol qıdır çol bergin,
 Degende qudaj oq bergin.
 Qain atam Manas baatırdın,
 Qadrların sıjap küjgömsün.
 Çeti birge qol bergin,
 Çeti çol qıdır çol bergin.
 Al dümü ketken atandın,
 Arbaqtın sıjap küjgömsün.
 Qan atam Manas ölgöndö,
 Qantkej arap körgöndö,
 Temir qandın şaarına,
 Tentip ketip sen qaldın.
 Temirip Cüreik men qaldım.
 Taştandın qaluna,
 Başında ketip sen qaldın,
 Çaldırıp Cüreik men qaldım.
 Qarı dep ajtıp sindirip,
 Men bejbaqtın şovuna,
 Qarıqanca sarqarqan,
 Qara bet Cüreik mendenbi?
 Qajnim dep izdep kelbegen,
 Qadrlıu töröm sendenbi?
 Çayında töröm ças qalıp,
 Sen kelbedin meni izdep.
 Anan qarap tura albaş,

Qıdırıp uctum seni izdep.
 Sen quşundı alaçoq,
 Cinqoço moldo coqaltıp,
 At captırıp toj sojup,
 Aq nikesin qıjat dep,
 Saqan şaşqanımnan barqamın.
 Uruşundu qoj töröm,
 Aq şunqardı alaçoq.
 Qandın qızıl Qallıman,
 Uruşundu qojqun dep,
 Acuundu çezde bergin dep,
 Aq catırqa kirgin dep,
 Araq bozo ickin dep,
 Aq catırqa kirgizip,
 Araq bozo ickizip.
 Araq sunup qaşqajıp,
 Qallıman turdu tastajıp,
 Aqıl çanduu qız naqıs,
 Ademi törö ças külsü.
 Acuusun qojup taratıp,
 Cajdosqo çajın qojdurup.
 Taj bajtaldı sojdurup,
 Tastorqonun çajdırıp,
 Tabaqqa salıp maj qojup,
 Qabaqlı menen bal qojup,
 Qazıl aralaş çal qojup.
 Baldızıl sunup çezde icip,
 Baatırdın uulu cunaqtın,
 Udaastı menen beştı icip,
 Qancoro menen Külçoro,
 Dem albastan köp icip.
 Qızılmal bolup qızıldı,
 Baatırdın uulu cunaqtın,
 Bütökön boju izidi,
 Oşondo turup kep aştat,
 Biz aşusu bijik too aşıq.
 Atdanıp üjdön ciqqanda,
 Aj cüreik çajın uqanda,
 Altımış kündöj çol basıp,
 Cırım etip ujqo albadım,
 Aqun qandın şaarına,
 Atdanıp çönöp qalalı.
 Alla talaa bujursa,
 Andan kijin daralı.
 Aq tamaqtın qıljatıp,
 Cüreik turdu munu ajtıp,
 Ajtpadımbı men özüm,
 Andabajstın sen özün.
 Talada uqtap qalqanda,

Qajilet basıp alqanda,
 Şıqajdın uulu Cinqoço,
 Allstan körüp albaşbı,
 Qaran tündü zıbaşbı.
 Aq kelte alar mojnundan,
 Aj Cürekk elar qojnundan.
 Küjpöndöp çata qalqandaş,
 Kün balası biz emes,
 Şıqajdın uulu Cinqoço,
 Qorqoj turqan kişi emes.
 Qulap çata qalqandaş,
 Töröm, qul balası siz emes,
 Qul qıluucu iş emes.
 Çedigerdin er Toltoj,
 Qorqo qojcu kişi emes.
 Atdanqın töröm keteli,
 Aq ordoqo çeteli,
 Tün bojunca baralı,
 Süjlöşüp, qumar qanallı.
 Tamaşaaq batallı,
 Bel cecişip çatalı,
 Çoldon kişi körbösün.
 Çan kişi bizdi bilbesin,
 Uşul kebin aqlı dep,
 Qara bet Cürekk maqul dep,
 Catırın atqa arttırıp,
 Arqamçlı menen tarttırıp,
 Tün bojunca çürdü emi,
 Aqundun qızı Aj cürek.
 Ker çorqo minip alqıldap,
 Ketüücüdöj qarqıldap,
 Altından söjkö şarqıldap,
 Şıbırlaşıp süjlöşüp,
 Şınqıldaşıp külüşüp.
 Qatqırılıp şaqıldap,
 Tar darbasa köcögö,
 Çetip keldi çaqındap,
 Eşik aqa qor başı,
 Soq bilekteş cojun başı,
 On iynine sallıptır,
 Sen kimsin dep qalıptır.
 Külümsüröp kep ajtıp,
 Men Aj cürek dep ajtıp,
 Aq qurçun oozun actı emi,
 Ajabaj altın cactı emi,
 Qara sart köñülün qoş qılıp,
 Qara sart menen Coronu,
 Aqlırettik dos qılıp —
 Qacan kelse Coroqo,

Darbasa oozun boş qıl dep,
 Alıp kelgen mejmandı,
 Adamdı buçın bilgizbe,
 Çamandıq bolzo tılgizbe
 Alıp keldi qoroqo,
 Mejman qans aq üjgö,
 Bastır menen Coronu,
 Altın menen sırdıqan,
 Adamzat mindaj qılbaqan,
 Qabılın töröm kelet dep,
 Qan balası Cürekkten,
 Arbaqı çurttan artılqan.
 Araqı tajar tartılqan.
 Qımlı dajar qojulqan,
 Qız baldızqa sundurqan,
 Beesi semiz sojulqan,
 Çajlı dajar qojulqan,
 Qazı qojup çal salıp,
 Qumurağa bal salıp,
 Tastorqonu qojulqan,
 Aqundun qızı Aj cürek,
 Adamdan artıq porumu,
 Ajtqan menen tögünböjt,
 Ar bir töriüü sonunu.
 Tün bojunca kelisip,
 Sandırqaluu cunaqqa,
 Dajar tamaq berisip,
 Tamaq icip tojuşup,
 Quudaj bolqon aq mamıq,
 Cıqanaqqa qojusup.
 Qıjnalıp kelgen mejmandı,
 Orun salıp çatqırıp.
 Eşiktin baarın baqtırıp.
 Küzötcı qojup sırtınan,
 On çigitke baqtırıp.
 Anda Cürekk kep ajtat.
 Ej qurdaştar dep ajtat,
 Üjünüzgö ketiniz.
 Erten qajra çetiniz,
 Semeteş keldi debemiz.
 Qalçırıp boqta çebeniz.
 Ajta qalsan biröögö,
 Malın ketet qajılınan,
 Başın kefet talooqo.
 Qandın qız emespi,
 Bek bekitip saıdı emi,
 Qızdardın baarın çiberip,
 Kelindin baarın ketirip,
 Kebedin baarın bütürüp,

Törlörün uqtalıp,
 Qaslanı qalıpıp,
 Aqırın basıp aqanıp,
 Çürgön biröb barlı dep,
 Can çaqın balqıp qaranıp.
 Qalbasın dep ujalıp.
 Qabilonı kelgeuge,
 Öz icinen quvanıp.
 Ordonu közdöj cönödü.
 Qarabet bejbaq cubalıp,
 Ordoqo basıp keldi emi,
 Çılıp üjgö kirdi emi.
 Sipajlı törb cunaqtın,
 Kelerin Cürekk bildi emi.
 Kerebetül taqtaqa,
 Keberden salqan baqtaqa,
 Tuwardan qılqan köşögö,
 Tuura tartıp aldı emi,
 Torqodon qılqan köşögö,
 Bel qırcoodon çazdanıp,
 Mamlıqtı baqıp saldırıp.
 Baatırına nazdanıp.
 Keberizgen çara bet,
 Kerilip çatıp qaldı emi.
 Mana mundaj qojunuz,
 Törödon qabar alınız.
 Aqılman Cürekk ketken son,
 Aqın qandıñ ordoqo,
 Aqırın basıp cetken son,
 Külcoro turdu ojqonup,
 Aj cürekk menen abakem.
 Birgedir dep oqjonup.
 Koröfün dep tamaşa.
 Törönüz çatat Cürekk çoq,
 Turup kelip qarasa.
 Anda külös kep ajtat,
 İep ajtqanda neni ajtat.
 Ajlanajın abake,
 Aqın qandıñ Aj cürekk,
 Ataqqanın qanakej?
 Aqındun qızı çara bet,
 Ataqqanın bolqon son,
 Ajbaj qantıp qojobuz.
 Aj cürekkın qojnuna,
 Barbaj qantıp qojobuz.
 Barbaqan menen bolbojt dep,
 Aqlı çarın Aj cürekk,
 Ajtıp-ajtıp qojbojt dep.
 Çur abake barabız.

Barbaj qojsoq abake,
 Erten ujat bolobuz,
 Külcoro munu ajtqanda,
 — Andaj bolso cunaqtın,
 Senda birge barajın dep,
 Aqındun qızı Cürekk,
 Erte qabar salqın dep,
 Törönüz munu ajtqanda,
 Qara çandan tünüllüp,
 Qaraqılda çügürüp.
 Özü alcu nemedej,
 Degele qatuu süjünüp.
 Qudaj urdu qulundu,
 Qalet debe munumdu.
 Çügürüp kelip Külcoro,
 Qaslaqaqa urundu.
 Tökör usta tökögön,
 Tört alaqqan ögögön.
 Çalqın mızın tenegen,
 Qaq İraqıqa saptaqan.
 Burma temir burdurqan.
 Başınan cıqlıp ketet dep,
 Tört qırdaqan bolotdon,
 Qoş evelek urdurqan.
 Çalqını qarış aj balta,
 On qoluna aldı emi.
 Qaq qaraqaj qaslaqaqa,
 Şaldırata saldı emi.
 Törönüzdü eercitip,
 Külcoro çetip bardı emi,
 Ordoqo kelip qarasa,
 Qırq kişi çatat çanaşa,
 Qırq kişini körgöndö,
 Cojunbaş qolunda,
 Kire turqan çolunda,
 Tegiz çatat baarısı,
 Esiktin aldı çolunda,
 Qajtarışp qalıptır.
 Coqmorlorun qucaqtap,
 Barısı uqtap qalıptır.
 Uqtıqanın bilgen son,
 Süjüngöndön küldü emi.
 Kirip törb qarasa,
 Köşögö turat tartıluu,
 Kömürdön qılqan şam cıraç,
 Baç çaqında çaqıluu.
 Saramçallı ar türüö,
 Tör çaqına qarasa,
 Allından kürsü taqtaqa,

Mamiqtan qışqan baqtaqa,
 Altı taacı başında.
 Bolot qılıc qaşında,
 Qorqqon kişi köz sallıp,
 Qaraj alqıs çaqında,
 Altın taqti kördü emi.
 Uqtap çatqan Aqunqa,
 Tazim qılıp turdu emi.
 Ar qajısını oilonup,
 Arbaqqa cet bolom dep,
 Cet bolqon son arbaqqa,
 Bul çalqanda onbojm dep.
 Ošo çatqan Aqun qan,
 Qusuruna qalambı?
 Çe, bolboso mejli dep,
 Aj cürekke barambl.
 Çe, bolcoso qojcu dep,
 Uşu çerden qajtambı.
 Çe, qajtıp barıp bul sözdü,
 Külcoroqo ajtambı.
 Tördö çatqan Cürögüm,
 Ojqo bolup çürbösün.
 Qajtıp ketsem, men erten,
 Şıldın qılıp külbösün.
 Cürekke şıldın bolqonco,
 Qudaj taala bujursa,
 Basa kör bügün ondojun.
 Cürekti közdöj bastı emi.

Aj cürekten canına,
 Aqısın bastı çetti emi.
 Aqlıqtıq tüşüp cürökkö,
 Uqtap çatqan Cürekke,
 Qubulcuqan qara bet,
 Aldaqandaj qilat dep,
 Oqus bolso doşu kün,
 Qubulup ketip qalat dep.
 Qolosoj bolqon qara cac,
 İmerip qarmap aldı emi,
 Qojnuna qolun saldı emi.
 Cuquranıp ojqonup,
 Aq çlıandaj tojqonup,
 Kegi bardır icinde,
 Cacickejge bajsıqı,
 Ajtqan kebin ojqo alıp,
 Qojo bergin cacımdı.
 Çeldetserge caqlırıp,
 Alajınbl basındı.
 Qojnuna qolun salqandaj,
 Emcegim qarmap aşıqandaj,
 Alasa çarın men emes,
 Tijüücü çarım sen emes.
 Allstan kelgen çolooçu,
 Abıjrın menen qajtıp ket,
 Al aqvaldın baarısın,
 Çoldoşuna ajtıp ket.....

.....

MANASS

Das Epos „Manass“, das Heldenepos des kirgisischen Stammes, ist in Versen geschrieben und steht, seinem künstlerischen Wert und Umfang nach, an einer der ersten Stellen der Weltliteratur. (Das Werk umfaßt 15 Bände.)

Leider ist bis jetzt „Manass“ noch nicht vollständig aus dem Volksmunde übernommen und kennt man bis jetzt noch nicht einmal den Verfasser des „Manass“.

Ueber das Epos „Manass“ äußert sich Tschokan Dschingis Ogly Vall Chan¹⁾ folgendermaßen:

„Manass ist das erste Epos der alten kirgisischen Nogai-Epoche. Manass ist eine von den Kirgisen verfaßte Enzyklopädie, die eine Epoche, eine Umwelt um einen einzigen Menschen beschreibt, nämlich Manass und welche die ganze Schönheit der herrlichen kirgisischen Sage in sich vereinigt.“

Und so ist es wirklich. Das Epos heißt „Manass“. Seine Nachfahren Semetej, Almanbet, Kul-Schora, Chan-Schora und viele andere, die große Heldentaten vollbrachten, löschen den Namen des sagenhaften Helden Manass in den Annalen der Geschichte nicht aus, sondern begleiten ihn und erhöhen seinen Ruhm durch das ganze Epos hindurch.

Das von uns herausgegebene Buch ist ein Auszug aus vielen Teilen des Manass-Semetej. In Kürze ist sein Inhalt folgender:

Helden wie Schädiger-Tschinchoscho und Toltoj sammeln um sich eine ungeneure Schar und umzingeln eine Stadt, in der Akun-Chan lebt, um seine Tochter Aktschurek zu rauben, welche der Held Semetej schon seit langem heiraten wollte. Zu dieser Zeit wurde die Tochter Akun-Chans — die schöne Aktschurek — heimlich von dem Vogel Semetejs — Aksunkar — entführt. Semetej, welcher seinen Vogel Aksunkar sucht, trifft die Helden Tschinchoscho und Toltoj. Zwischen diesen beiden Helden und Semetej entspinnt sich ein wütender Kampf, aus dem Semetej siegreich hervorgeht und dann die schöne Aktschurek mit in seine Heimat nimmt.

Weder ist in diesem Buch nicht alles oben Angeführte enthalten; dieses Buch beginnt mit dem Moment, wo Tschinchoscho und Toltoj von Akun-Chan seine Tochter verlangen und endet damit, als Semetej, der seinen Vogel sucht, die Stadt erreicht, in welcher Akun-Chan lebt.

Dieses Lied wurde von dem berühmten kirgisischen Dichter, dem Manass-Kenner Tynybek nacherzählt und daraufhin von Arabajew niedergeschrieben.

S. Bet-Alman

1) Tschokan Dschingis Ogly Vall-Chan (1837—1895) ist ein junger Gelehrter und Orientalist aus dem nördlichen Turkestan (Kasachstan).

Sein 2-bändiges Werk wurde in russischer Sprache unter dem Titel „Werke Tschokan Dschingis Vall-Chans“ vom Akademiker Petanin zusammengestellt und vom Verlag der „Russischen Kaiserlichen Geographischen Gesellschaft“ herausgegeben.

5) „Werke Tschokan Dschingis Vall-Chans“ Seite 71—72.

1 р. 00

Книга Бет-Алашама "Манас"
издана в Берлине в 1943 году
на кирг. языке латинским
алфавитом, рассказанная знакомым
"Манаса" поэтом Тыныбековым и
и затеяная Арабаевым

1720